

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Hieronymi explanatum in Esaïam libri I-V - Cod. Aug.
perg. 224**

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [10. Jahrh.]

Liber III

[urn:nbn:de:bsz:31-58591](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-58591)

tenebris erroris impleta & conparatione diuine & gloriae.
Propheta immunda labia habere se dicens. Et habitare
in medio populi blasphemantis qui con sona impietatis
uoce clamabant. Crucifige crucifige tale. & non ha-
bemus regē nisi cesarē. Unumq; deseraphi missū ad isa-
iam qui forcipe de altari carbone comprehenso pphas
purgare labia. & populus remaneret immundus. Ter-
tius ergo in isaiam liber hoc habebit exordium.

⁵⁵ **A**NNO quo mortuus est ozias. uidi dñm sedentem
sup solium excelsum & eleuatū. Sub quattuor reb;
pphasse isaiam sup iudā & hierusalē prime uisionis
titulo demonstratū est. Idest sub ozia. ioachā. achaz.
& ezechia. Mortuo ergo ozia sub quo dicta sunt unū
que sup exposuimus. successit filius ei ioachā qui reg-
nauit annis sedecim & fecit rectū in conspectu dñi.

& portā templi edificauit excelsam. quo imperante ui-
dit isaias sedentē dñm sup solū excelsū & eleuatū.
ut habitū regnantis ostenderet. Et ea que sub ipso erant
implebant templū. siue ut theodotio & simmachus
transuler. & que sub pedib; ei erant implebant tem-
plū. p quo lxx. int̄p̄tatis. Et plena domus gloriae
ei. de hac uisi ante annos circit̄ xxx. cum essem con-
stantinopolim. Et apud uirū eloquentissimū grego-
riū nazanzenū. tunc eiusde urbis ep̄m sc̄arū scriptu-
rarū studiis erudirer. scio me dictasse breuē sub-
tumq; tractatū ut & perim capere ingenuoli mei.
Et amicis iubentib; obedire. ad illū itaq; libellum

mitto lectore. oroq. ut breui huius temporis expositione
 contentus sit. Oziam quia sibi illicitum sacerdotium iuri
 dicebat. Lepra percussu sacra narrat historia. Quo mor-
 tuo. dñs uidetur in templo quod ille polluerat. Ex quo an-
 aditimus regnante nob. leproso rege. nos dñm in sua ma-
 iestate regnantem uidere non posse. nec scē trinitatis nosse
 mysteria. unde & in exodo. postquam mortuus ē pharao
 qui obprimebat isrl luto & paleis & lateribus. populus
 clauit ad dñm qui illo uiuente clamare poterat.

Et thezechiel mortuo. phaltia filio baraię pessimo prin-
 cipe. cadit in facie sua. & uoce excelsa clamat ad dñm.
 pulchre q. iuxta hebraicum. non ipse dñs implebat templū.
 cuius celū tranus ē. & terra scabellū pedū ei. & de quo
 in alio loco legitur. Dñs in templo scō suo dñs in celo sedet
 eius. Sed ea que sub pedibus eius erant implebant tem-
 plū. quissit autē iste dñs qui uidetur. in euangelista
 iohanne & in actis apostolorum plenius discim. quorum iohs
 ait. haec dixit isaias quando uidit gloria ei. & locutus
 de eo. haud dubium. quin xpm significat. Rursū paulus
 in actibus apostolorum. ubi romę loquitur ad iudeos. Bene
 inquit sps scs locutus ē per isaiā pphētā ad patres nros di-
 cens. Uade ad populum istū & dic. aure audietis &
 non intellegitis. & uidentes uidebitis. & non pspicietis.
 Ineratū est enī cor populi huius. & auribus grauit
 audier. & oculos suos compresser. ne forte uideant
 oculis. & auribus audiunt. & corde intellegunt. & con-
 uertant se & pñe eos. unus est autē filius in regnantis

habitu & locutus est sp̄s sc̄s. pp̄t̄ consortiū maiestatis unita
temq; substantiæ. Querat aliquis quo modo nunc pp̄hea
dn̄m uidisse se dicat & n̄ absolute dn̄m. sed dn̄m sabaoth.
ut inconsequentib; ipse testatur. cum euangelista iohannes
55 dixerit. Dn̄m nemo uidit umquā. & ad moysen loquitur
56 d̄s. Non poteris uidere faciem meā. neq; enī uidebit homo
57 faciem meā & uiuēt. Ad qd̄ respondemus. n̄ solū patris
diuinitatē. sed ne filii quidē & sp̄s sc̄s. Quia una intri
nitate natura est. posse oculos carnis aspicere. sed ocu
los mentis. de quib; ipse saluator. ait. Beati mundo cor
de. quō ipsi dn̄m uidebunt. Legimus quod abrahā uisus
sit dn̄s in hominis figura. & cū iacob quasi homo lucta
tus sit. qui d̄s erat. unde & appellatus est locus ille
phanuel. hoc est facies d̄i. Uidi enī ait dn̄m facie ad
faciē. & salua facta ē anima mea. Hiezechiel quoq;
uidit dn̄m in forma hominis sedentē sup cherubin.
alumbis ei' & deorsū erat quasi ignis. & superiora habe
bant speciē electri. Ergo d̄s natura n̄ cernitur. sed
uidētur hominib; ut uoluerit. Seraphim stabuit
sup illud. sex alæ uni & sex alæ alteri. Duabus uola
bat faciē ei'. & duab; uelabat pedes ei'. & duab; uolabat.
& clamabat alt̄ ad alterū. & dicebat. Sc̄s. sc̄s. sc̄s.
dn̄s exercitūū. plena est t̄ra gloria ei'. Hoc quod
nos sequentes alios int̄p̄tes. & hebraicā ueritatē. in
qua scriptū est. mem ma alto. id est. ET ANCIAY TOY
quod latine sup illud utim'. lxx. transtuler̄ in cir
cūtu ei'. ut non sup templū stare seraphim. sed in cir

cultu dñi describantur. Rursum ubi nos diximus. quod
 unus de seraphim uelare faciem & pedes ei. p qd̄ intellegit̄
 dñi. in ebreo scriptū habet. phariau. & reglau. qd̄ potest
 int̄pretari. & eius. & sua. & seraphim. Iuxta hebrei ser
 monis ambiguitate & facie pedesq; dñi & suam faciem
 ac pedes operire dicantur. In septuagesimo nono psalmo
 legimus. Qui sedes sup cherubim manifestare. qui in
 lingua nra int̄pretat̄ scientie multitudo. Unde & dñs
 in aurige modū sup cherubim sedere ostenditur.
 Seraphim aut̄ p̄ter hunc locū in scripturis canonicis
 alibi legisse me nescio. qui stare dicuntur sup tem
 plū uel in circuitu dñi. Ergo errat qui solent
 in p̄cib; dicere. qui sedes sup cherubim & seraphim
 qd̄ scriptura non docuit. Seraphim aut̄ interpretatur
 EMPTHEC. quos nos dicere possum incendentes
 siue conburentes. Juxta illud qd̄ alibi legim. Qui
 fac̄ angelos suos sp̄s. & ministros suos ignem urente.
 Unde & paulus apostol̄ in epistola ad hebr̄os. quem lati
 na consuetudo n̄ recipit. Non ne om̄s ministri sunt
 sp̄s in ministeriū missi. p̄p̄t̄ eos qui hereditate acceptu
 ri s̄ salutis. Danhel quoq; cum inhabit̄ regnatis dñm
 descripsisset. adiecit. Milia milium ministrabant ei.
 & decies milies centena milia adsistebant ei. In cheru
 bim ergo ostendit̄ dñs in seraphim ex parte ostendit̄
 ex parte celatur. Facie meā enī & pedes ei operiunt
 quia & p̄terita ante mundū. & futura post mundū
 scire n̄ possumus. sed media tantū que in sex dieb; fac

taſ contemplamur. nec mirū hoc deſeraphim credere.
Cum & apoſtoli ſaluatorē credentib; aperiant. infidelib;
abſcondant. & uelū ante archā fuerit teſtāti.

Alas quo q; habere dicuntur. pp̄t uelocitatē. & incuſta diſ-
curſum. ſiue quia ſemp in altiorib; cōmorant. neq; enī
illud quod de uentis dicitur. qui ambulat ſup pennas
uentorū. Uere uentos iuxta fabulas poſt arū. & pictorū
licentiā pinnas habere teſtat. ſed celere incuſta diſ-
curſū. & ſinguli ſenas alas quia de fabricatione tectū
mundi & p̄ſentis ſc̄i nouim. qđ dānat alt̄ ad alterum.
Uel iuxta hebreos. iſte ad iſtū. idē. unū ad unū in uice ſe ad
laudes dñi cohortant. & dicunt. Sēs. ſēs. ſēs. dñs exer-
cituū. Ut & miſterū trinitatis. in una diuinitate
demonſtrent. & nequaquā templū iudeorū ſic prius. ſed
omne t̄ra illius gloria plenā eē teſtent. qui p̄ n̄ra ſalu-
te dignatus eſt humanū corpus ad ſumere. ad t̄raſq; deſ-
cendere. Deniq; & moysi cū adorato uiculo dñm p̄corē
ut parceret populo peccatori. Reſpondit dñs. p̄p̄t uero
illis. Uerū tamē uiuo ego & uiuit nom̄ meū. quia imple-
bitur gloria mea omnis t̄ra. & ſeptuageſim̄ p̄m̄ p̄ſal-
mus canit. Implebit omnis t̄ra gloria ei. Unde an-
geli clamant paſtoribus. Gloria in excelsis dō. & ſup t̄ra
pax in omnib; bone uoluntatis. In pie ergo quidā duo
ſeraphi. filiū & ſp̄m ſc̄m intellegit. cū iuxta euangelis
iohannē & paulū apoſtolū filiū dī uisū in maieſtate
regnantis & ſp̄m ſc̄m locutū eē doceam. Quidā lati-
noꝝ duo ſeraphim. uetus & nouū inſtrumētū intellegunt

quod tantū de presenti seculo loquitur. Unde rex alas habere
 dicat. & faciat pedesque uelare. & certatim proferre testimo-
 niū ueritatis. & omne quod clamat trinitatis sacramenta mon-
 strare & mirari adinuicem quod dominus sabaoth in forma dei
 patris positus formam serui acceperit. & humiliauerit
 se usque ad mortem. & mortem crucis. & nequaquam ut prius
 celestia cum tantum sed & terrena cognoscant. Et com-
 mota sunt super liminaria cardinum uoce clamantis. & domus
 impleta est fumo. Clamantibus seraphim. & incerta terra tri-
 nitatis mysterium predicantibus, quando passionem domini salua-
 toris. terra uniuersa cognouit. statim commotum est siue subla-
 tum liminare templi. & omnes illius cardines ceciderunt in
 platea saluatoris comminatione dicentis. Relinquitur
 uobis domus uestra deserta. & quam pulcher ordo uerborum post
 quam terra replata est gloria domini sabaoth. Iudeorum templum
 impletum est. in ignorantiae tenebris & caligine & fu-
 mo qui noxius est oculis. uel certe profumum templi
 monstratur incendium. prius enim euangelium saluato-
 ris in toto orbe predicatum est. & post .xl. ii. annos
 dominice passionis capta hierusalem. templumque suc-
 censum est. Iudei putant templum impletum fumo
 thymiamam significare. id est incensum. Et hoc ad-
 uentum diuine maiestatis. Et dixi. uae mihi qui
 tacui quia uir pollutus labiis ego sum. & in medio
 populi polluta labia habentis ego habito. Et regem
 dominum exercituum uidi oculis meis. Et abraham post
 quam uidit dominum & audiuit uocem eius. terram & cine-

re esse se dicit. & isaias iuxta. lxx. vii. p̄ces compunctū
 se esse testatur non ob alia crimina. sed quia labia ha-
 beret immunda. Felix est scientia que tantū in inferno
 ne peccauit n̄ suo uicio sed societate populi habentis pol-
 luta labia cum quo loqui sepius cogebatur. ex quo
 ostenditur noxiū esse uiuere cum peccatorib. qui eni
 tangit picem. inquinabit. Sed quia in ebreo legitur.
 Uae mihi. quia tacui. plangit se p̄ph̄a quod n̄ fuerit
 dignus laudare dñm sabaoth cum seraphi. quas an-
 gelicas fortitudines intellegimus. non fuit aū ausus
 laudare dñm quia labia habebat immunda. & p̄p̄e
 ea labia habebat immunda. quia cum peccatore popu-
 lo uersabatur. uel certe ita intellegendam. quia
 tacui & n̄ audacter oziam regē impiū corripui. Ideo
 labia mea immunda s̄ & laudes dñi cum angelis can-
 tare n̄ audeo. ne mihi dicat. Quare tu enarras ius-
 tias meas. & adsumis testamētū m̄m p̄ os tuum.
 Non est enī pulchra laudatio in ore peccatoris. hoc
 aū dicimus n̄ quo isaiā talē fuisse doceamus. sed
 quo ipse p̄ humilitate & in mundis tantū labiis.
 // indignū se dī laudib; fateat. Et uolauit unus
 // ad me deseraphim. & in manu eius calculus que for-
 // cipe tulerat de altari. ^{eccē} Et dixit. hoc labia tua
 // & auferet iniquita s̄ tua & peccatū tuū munda-
 // bitur. Uolauit uel missus ē unus deseraphi. qui in-
 // terpretatur incendens. ut p̄ph̄e labia purgare
 // immunda. & pruno uel calculo que de altari tulerat

Multi aū pu-
 alter ad alter
 clamare ad
 plurimos. q
 uentū eius. Qu
 sed exuere
 angelū multu
 est. Seraph
 singulari se
 altare sub qu
 & iohanne
 qui a solis
 potest
 estimant
 quibus ob
 appellatur. G
 carbunculus. h
 purgavit. U
 sunt abe
 consumens sic
 utran
 enī op;
 sic sal
 hoc notandū q
 formare in
 seificau te
 dixer

excoquens. Multi autem putant duos esse seraphim
 quia clamat alter ad alterum. Cum & de pluribus pos-
 sint singuli clamare ad singulos. & lxx. editio ma-
 gis significat plurimos. qui in preceptis s. seraphi sta-
 bant in circuitu eius. Quod si de duobus diceretur
 non in circuitu sed ex utraque parte dixissent. & hoc
 conuenit angelorum multitudinem quo in diuini ministe-
 rii preparata est. Seraphi autem plurali numero ap-
 pellantur. & singulari seraph. sic cherubi. & che-
 rub. quod autem altare sub quo anime martyrum sunt
 uideatur in celis. & iohannes in apocalypsi loquitur.
 & calculus iste. qui a solis. lxx. ANEPAZ. idem carbun-
 culus interpretatur. potest in carbone significare uel
 prunum. ut plerique estimant. sed ANOPAKA. id est
 carbunculum lapide. qui ob eorum flammam similitu-
 dine igneus appellatur. & quo intellegimus altare
 diuini esse carbunculis. hoc est ignitis calculis. & pru-
 nis peccata purgantibus. Unde scriptum de deo legitur.
 Carbores succensit sunt ab eo. & de ipso deo dicitur.
 quod ignis consumens sit. & saluator in euangelio.
 igne ueni mittere in terram. ut baptizare & in spiritu sancto.
 & igni uniuscuiusque enim operis quale sit ignis probabit.
 & qui saluandus est. sic saluabitur quasi pignem tran-
 sferit. Et hoc notandum quod ad heremiam auditum est.
 Prius quam te formare in utero noui te. & in uulua
 matris tue sanctificauit te. Quia labia non habebat in-
 munda. sed tantum dixerat. nescio loqui quia iuue-

nissum. Extendit ipse dñs manū suā. & tēgit os eius
& dixit. Ecce dedi sermones meos in os tuū. Porro ad istā
qui dixerat. uir pollutū labiis ego sum. & in medio
populi polluta labia habentis ego habito. Non di ma
nus porrigitur. sed seraphi mittitur adō uel uolat p̄p̄ia
uoluntate. quia huic officio mancipatus est. & in manu
sua tenet calculū. quē iuxta lxx. & theodotionē. for
cipe iuxta aquilā & simmachū qui hebraicū sunt
secuti forcipib; adprehendit. Id est mal eum. ut tange
ret os eius. & pristina delicta purgaret. manus autē
adō. & seraphi. mittitur. ut p̄ph̄a sui corporis mem
brū uidentis. tactu non terreatur. extēno quidā mō
forcipē quo calculus comprehendit. duo testamēta putat
que in se sp̄i sc̄i unione sociantur. quia ū sedens dñs in
troductur. Et sedens in tēplo. & domū impleat est fumo.
ut uide putat thumiamatis consequenter ponit
aer ponunt & forcipes quos in sacro dotali ministerio
legim'. Et audiui uocē dñi dicentis. Quē mitte. &
quis ibit nobis. & dixi. ecce ego mitte me. Pro eo qđ
anos & om̄s alii in tēp̄tes transtulerunt nob; qđ ebraice
dicit lanu. nescio quid uolentes. lxx. posuer' ad po
pulu istū. quod penitus in hebraico n̄ habet. Quando
autē ex di p̄p̄ia dicit nob; illo sensu accipiendū est. quo
& iugentis legim'. Faciam' hominē ad imaginē & simi
litudinē nr̄am. ut sacramtū iudicis trinitatis. quo
modo enī in euangelio legim'. dicentem dñm. Ego &
pat̄ unū sim'. & unū ad naturā referim'. sim' ad p̄

¶ G ¶

sonarū diuinitatē. sic dñō iubente trinitas imperat. p̄p̄t̄ ea
 aū n̄ dicit dñs quē ire p̄cipiat. sed p̄ponit audientib; optio
 nē ut uoluntas p̄miū c̄sequatur. Et p̄ph̄a n̄ demeritate
 & arrogancia p̄p̄rie conscientie se ire p̄mittit. sed fiducia
 quō purgata s̄ labia ei. & ablata iniquitas mundatūq; pec
 catū. ergo & moyses audierat dñm. ueni mitte te ad pha
 raonē regē egipti. Et ille ait. Obsecro dñe. n̄ sum dig
 nus. & p̄uide alium quē mittas. siue ut in hebreo legitur.
 te quē missurus es. Non de contemptu. sed de humilitate
 respondit. quia nihil de purgatis labiis suis audierat.
 qui omni sapientia egiptioꝝ fuerat eruditus. Et isaias
 n̄ sui merito. sed dñi gratia qua purgatus ē offer se ad
 ministeriū. Alii aū putant. Idcirco se obtulisse isaiā
 quia estimabat populo p̄sp̄era nuntianda. sed quia au
 diuit. uade dic populo huic aurib; audias & non in
 tellegitis. & uidentes uidebitis & n̄ cognoscatis. p̄p̄t̄ ea
 in consequentib; dicente ad eū uoce dñi. Clama n̄ statim
 clamat sed interrogat. quid clamabo. Et iheremias cui
 dictū fuerat. Accipe calice. & potionaſ om̄s gentes
 ad quas ego mitta te. libent̄ accipiet̄ supplicioꝝ calice
 ut ad usum gentib; p̄p̄nata. uiuerentq; & uomerent̄
 & caderent. post quā audiū. uade. & p̄mū p̄p̄nabis
 iherusale. respondit. Decepisti me dñe & deceptus
 sū. hec hebreoꝝ obseruatio ē. c̄serū nos dicit. n̄
 demeritatis ee. sed obedientie dñō se obtulisse
 mittendū. Et dix̄. Uade & dices populo huic

26 Audite auditu. & nolite intellegere. & uideat uisu. &
27 nolite cognoscere. Exceca cor populi huius. & aures ei
28 ad graua. & oculos ei claudet. ne forte uideat oculis
29 suis & auribus audiat. & corde intellegat. & conuertatur
ac sanetur. Lxx. hunc locum ita interpretati sunt. ut euange-
lista lucas in apostolorum actibus posuit. Cumque inuicem non
essent consentientes. haud dubium quin iudei discede-
bant. dicente apostolo paulo unum uerbum. quia bene spiritus sanctus lo-
cutus est per uiam prophetiam ad patres nostros dicens. Claudet
ad populum istum & dicit. aurem attuleris. & non intellegitis.
& uidentes uidebitis & non respicietis. In crassatum est
enim populi huius & auribus grauius audierunt. & oculos suos
conpresserunt. ne forte uideant oculis & auribus audiant.
& corde intellegant. & conuertant se & sanent illos. quod autem
haec prophetia impleta sit tempore. ipse apostolus paulus in sequen-
tibus loquitur. Notum ergo sit uobis quomodo gentibus missum est
hoc salutare deum. ipsi audierunt. unde & isdem apostolorum
actibus legitur. Quod paulus & barnabas. iudeis nolentibus
credere dixerint. Uobis oportebat primum loqui uerbum.
sed quomodo repulistis illud. & indignos uos iudicastis. Et tunc uertit
et cum euerterunt ad gentes. sic enim precepit nobis dominus. posui-
te in lumen gentium. ut simus in salute usque ad extremum terrarum.
Ergo secundum Lxx. facilis interpretatio est. quod isaias prophetia
domino imperante predicat. quid populus sic facturum in
ebraeo — difficultas est. quomodo ipse deus precepit
populo. ut auditu audiat & non intellegat. & uidentis

uideat. & non agnoscat. Et postea ppheta inducat loqns.
 Et dnm p̄cur ac dicat. Ecceca corpuli huius. & aures
 eius ad graua. & oculos eius claude. ne forte uideat ocu
 sus & aurib audiat. & cor intellegat. & uertat ac sa
 nsur. de primū illa soluenda est questio. que nobis
 obici potest. Quare apostolus paulus cū hebreis dispu
 tans. n̄ iuxta hebraicū quod rectū esse cognouerat. sed
 scdm̄ lxx. sic locutus. Euangelista lucā tradunt ueteres
 ecclē tractatores. medicine artis fuisse scientissimum.
 Et magis grecas litteras scisse quā hebreas. Unde & ser
 mo ei iā in euangelio quā in actib aptōy. id est in utroq
 uolumine comptior ē. & secularē redolē eloquentiā.
 magisq; testimoniis grecis utitur quā hebreis.
 Matheus autē & iohannes. quoy alē hebreo. alē greco ser
 mone euangelia texuer. testimonia de hebraico p̄fer
 ut est illud. Ex egypto uocaui filiū m̄m. & quō naxa
 reus uocabit. & flumina de uentre ei fluent aq̄ uiuē.
 Et uidebt in que c̄ fixer. & cetera his similia. pauli quoq;
 idcirco ad hebreos epis̄ de c̄ tradit. Quod ad hebreos
 scribens utatur testimoniis que in hebreis uoluminib
 n̄ habent. qđ si aliquis dixerit hebreos libros postea a iudeis
 esse falsatos. Audiat horigenen. quid in octauo uolumine
 explanationū isaię. huic respondeat questuncule. qđ
 numquā dñs & apti qui cetera crimina arguunt inferi
 bis & phariseis. de hoc crimine qđ erat maximū reuicissent.
 Si autē dixerint post aduentū saluatoris & p̄dicationem

apostolorum libro hebreos fuisse falsos. chachinū tenere
nō potero ut saluator & euangeliste & apti ita testimo
nia ptulerint. ut iudei postea falsaturū erant. de
p̄senti. aū loco hoc dicendū est. frustra nos ad lxx. trans
lationē confugere. ne blasphemū uideatur eē. qđ iux
ta hebraicū dicit. Auditū audite. & nolite intellegere.
& uideat uisionē & nolite cognoscere. cum huius cernodi
testimonia. & iam in lxx. uiterp̄tib sepperiam. ut est
illud in exodo. qđ ad pharaonē dicitur. p̄ptea suscitau
te ut ostenda in te uirtutē meā. sin aū ipse suscitau
& indurauit cor pharaonis ne credere. & de alius dicit.
dedit eis d̄s sp̄m conpunctionis. oculos ut n̄ uideant. &
aures ut n̄ audiant. Et in psalms. Fiat mensa eorū
in laqum. & in captione. & in scandalū. & in tributio
nē. Obscurent̄ oculi eorū ne uideant. & dorsū eorū semp
incurua. Non s̄ illi in culpa qui n̄ uident. sed ille qui
dedit oculos ad n̄ uidendū. Ergo & absq̄ hoc testimo
nio qđ nunc conamur exponere. manet eadē questio
in eēt̄is. & aut cum ista soluent̄ & cetera. aut cū esse
ris. & hec indissolubilis erit. Locum istū beatus apt̄
paulus plenius explicat ad romanos. & quod ille
p̄ne tota eptā p̄secutus ē. n̄ sup̄fluū facim̄ si uolue
rim̄ breui sermone cōphendere. dic̄ enī post multa
~~breui sermone cōphendere.~~ Conduisit d̄s om̄a in in
credulitate. ut omnib̄ miseretur. admirans que d̄ni
sacram̄ta intulit. Op̄fundū diuinarū sapentiae

scientie di. quam inscrutabilia iudicia ei' & inuestiga-
biles uis eius. Alteru de iudeos incredulitate dispu-
tans ait. Numquid sic peccauer' ut caderent. absit.
sed illoꝝ delicto. salus gentiu fieri & ad emulandū eos.

Apost modicu si eni abiectio eoz. nonne uita ex mortuis.

Et rursus. Nolo eni uos ignorare frs misteriu huc. ut
nisi uis uob' in ipsis prudentes. quia cecitas ex parte fac-
ta est uisus. donec plenitudo gentiu introeat. & tunc
omnis isrl' saluus fiet. & post paulolu iuxta euange-
liu quide uinici ppt' uos. Juxta electione au dilecti ppt'
patres. Absq' p'uenientia eni sunt donationes & uocatio
di. Sic eni inquit uos aliquando n' credidistis do. nunc
au estis misericordia consecuti ppt' horum increduli-
tate. sic & isti nunc n' credider'. in uiam misericordiam.
ut & ipsi misericordia consequant'. Concluser' eni ds
omnia sub peccato. ut omnib' miseretur. Ergo non est
crudelitas di. sed misericordia. una perire gente. ut
om' salus fiant. Iudeoz parte non uidere. ut omnis
mundus aspiciat. Unde & ipse ds. in euangelio sacru-
mentum ceci auugiam. & dic. In iudiciu. ego ueni in hunc
mundu. ut uidentes non uideant. & non uidentes uideant.
In alio loco simeon loquitur. Ecce hic positus est in ruina.
& in resurrectione multoz. Illis itaq' n' uidentib'. nos in-
dem illis cadentib'. nos resurgim'. Quod intellegens p'p'ba
quod ammodo aliis uerbis dicit. O dne precipis mihi loqui
populo iudeoz ut audiant & non intellegant saluatorem.

& uideant eum & non cognoscant. suis impleri iussionem
tuā. & totum saluari mundū. quod & ego fieri desidero.
tu excecā cor populi huius. & aures ad graua. & oculos
claude. ne intellegant. ne audiant. ne uideant. Si enim
illi uiderint & conūsi fuerint & intellegerint & sanati.
totus mundus non recipiā salutē. & quo arum aduer
turus quam uis graue sit peccatū. si quis conūtat eū
posse sanari. simulq; & hoc intellegendū quod p magnitu
dine sceleris & iam penitencia indigni iudicati sint.
Ipsō dñō dicente ad herusa. quotiens uolui congrega
filios tuos. sic gallina pullos sub alas suas & noluit.

Et dixi. Usq; quo dñe. Et dixit. Donec desolentur
ciuitates absq; habitatore. & domus sine hominib;. &
tra relinquat̄ deserta & longe facia dñs homines &
multiplicabit̄ que derelicta fuerat in medio terre.
& adhuc in ea erit decimatio. & rursus erit in de pda
tionē. sic therebintus. & quercus que p̄icit fructus suos
sem̄ sem̄ erit qđ st̄erit in ea. dicente dñō. Uade & dic
populo huic qđ audiat & non audiat. uideat & n̄ uideat.
Idcirco aū nec audiat. nec uideat. quia non sit intellec
turus ūba dñi. nec ei opera cogniturus. & quō in car
satus ē & dilatatus. & oblitus creatoris sui. Propheā
respondit. & querit sollicitus de populo suo. Usq; quo
dñe hec sententia p̄manebit. ut audiens n̄ audiat.
uidensq; n̄ uideat. Eui respondit dñs. Tam diu n̄ audia
& n̄ uidebit. & excecātū habebit cor. donec ciuitates

iudeae . uespasiano titoq; pugnabit; penitus subuertantur.
 incantum ut nomen quidem pristinū pmaneat. & do
 mos sique remanserint sine habitatore sint. & tra re
 digat̄ in solitudinē. & uel fuga uel captiuitate. in totū
 orbē iudaicus populus dissipatur. & nequaquā in iudea
 ut prius. sed incunctis gentib; iudeorū populus multipli
 cetur. quod aū dico multiplicetur. tanta erit infelici
 tas residui populi. ut ad comparationē prioris multitu
 dinis. uix decima pars remaneat. Cumq; & in ipsa tra
 fuerit solitudo. dupliciter enī locus iste intellegi potest.
 qđ decima pars in toto orbē uix remaneat. & in ipsa iu
 dea uix parua pars populi reseruetur. rursū ipse relique
 erunt inde p̄ dationē quando post annos ferme quinquā
 ginta hadrianus uenerit. & tra in iudeā penitus fuerit
 dep̄ datus. incantū ut terebintho & quercu que glan
 des amiserit comparetur. deniq; post extremam uasti
 tatē & iam leges publice pependerit. & prohibita s̄ iudei
 tra de qua eieci fuerant ingredi. si quis aū credide
 rit uix p̄m & implexū fuerit illud quod sup̄ legimus
 Nisi dñs sabaoth reliquiss̄ & nob̄ sem̄ quasi sodoma essem̄
 & similes gomorre fuissemus. quando iuxta apostolū.
 relique saluabunt̄. hoc sem̄ sem̄ erit. & de apostolorū
 germine cuncte ecclē pullulabunt. quod dixim̄ sem̄
 sem̄ erit quod steterit in ea uel iuxta aequilam sem̄
 sem̄ erit. germ̄ ei. in lxx. interpretib; n̄ habetur. sed de
 hebraico & de theo dotionis edicione ab origine additū

in ecclesie fertur exemplaribus ut postquam intrauerit ple-
nitude gentium. tunc omnis isrl saluus fiat. & impleat
etiam in hoc sermo dñi dicentis. Ego occidam & ego uiuifi-
cabo. per ciuitatem. & ego sanabo.

TRACTATUS EST IN diebus achaz filii ioatham filii
ozię regis iuda. ascendit raasin rex sirie & faceę
filius romelie rex isrl in hierusalē ad plandum con-
tra eum & non potuerunt debellare eam. & nunciauerunt
domui dā dicentes. Consensit siria cum effraim. & com-
motā est cor ei & cor populi illius sic mouent mala
lingua filiarū a facie uenti. Ozias qui & azarias rex
iuda regnauit in hierusalem annis. L. duobus. cuius ex-
tremo iam tempore. uidit isaias que p̄teritis sermo dis-
seruit. Quo mortuo & regnante p̄ eo ioatham filio ei
rege iustissimo. uidit statim p̄pheta dñm saluatorem
in sua meiestate. regnantē & adnuntiantē iudaici po-
puli acritate. & subuersionē in hierusalē. & ceterarum
urbium sub uespasiano & hadriano. & quomodo in aposto-
lis reliquis sint saluande. Tertius rex filius ioatham
succedit achaz impiissimus. qui cludit ianuas templi.
& in ualle genno adorauit bahalim. & filius suum ido-
lis consecrauit. ita ut auferet altare eneu qđ salo-
mon fecerat. & poneret in templo dī altare idolorum.
Cuius exemplar de datrasco acceperat. Iuste igitur
ad dñi auxilio derelictus est. & consurrexerunt aduersum
eum raasin rex sirie. id est aram. & faceę filius romelie

rex ista isamaria. & uenerat in hierusalem. ut expugna
 ret eam. Legimus in paralipomenon libro raasin regē
 damasci uicto achaz multos de iudea damascum cū trans
 tulisse. & facez filiū romelię regē decē tribuū que appel
 labant isrt & regnabant isamaria una die centū xx. mil
 percussisse de iudea hominū bellatorū. & ducenta mil mulie
 rū puerūq; & puellarū cū infinita p̄da isamaria dixisse
 captiua. De quo certamine pph̄a nunc tacuit sed scdm
 refert prelium quando experimentū habentes forti
 tudinis suę adq; uictorie & inuitati prede magnitudi
 ne rursū ueniunt ad iudeam & hierusalem cupiunt de
 bellare & n̄ potuerunt quia auxiliatus ē ei dñs ut sub
 occasione misericordię quia populū liberabat ob
 sessu filium suū nuntiat & de uirgine nascitur um;
 Quod cū audisset dom̄ dauid hoc ē dom̄ regis syria sei
 licet & ephraim. raasin & phacee. luncto uenire
 exercitu ex terra e atq; p̄tinuit. & tam rex
 quam populus ita tremuerunt ut putares ar
 borum folia uentorū flatibus uentilari. iuxta. ANA
 UIT HN. facilis int̄ptatio ē qđ regnante achaz rege
 impio rex aram quint̄ptatur excelsus atq; sublimis
 ut indicet arrogantiam sapientię secularis & phacee
 filius romelię qui & ipse iuxta osee pph̄am & tribū
 ephraim. de qua ieroboam filius nabath uitulos aure
 os in Bethel & dan c̄stituerat & ad om̄dauid dī po
 pulū se pararat refertur ad hereticos c̄sentientibus

sibi ut expugnent ecclesiam quae cum a dicitur domus dauid quae
in hezechiel pastorem bonum legimus suscitandum &
populus eius simplicitate credens in dominum periret
Et ideo periret & quia non arboribus frugiferis sed in
fructuoso saltu comparatur. Eos de autem hereticos atque
gentiles contra domum dauid. Argumentorum & dialectice
artibus gladius dimicare nulli dubium est ut qui inter
se discerebant in ecclesie obpugnatione consentiant.
Iuxta illud quod herodes & pilatus in se discordantes in
domini passione amicitia foederantur. Et dixit dominus ad
isaiam egredere in occursum achaz tu & quid derelictus
est isai sub filius tuus ad extremum aequeductus piscine superioris
in uia agri fullonis & dices ad eum. Uide ut si leas
noli timere & cor tuum ne formides. Ad duos caudis
acionum fumigantium istorum in ira furoris saasir & firie
& filii romelie eo quod cum silium inierit contrate
sira pessima ephraim & filius romelie dicentes
Ascendamus ad iudam et suscitemus eum & apellamus
eum ad nos & ponamus regem in medio eius filium
tabehel. Haec dicit dominus deus non stabit & non erit istud
firie damascus. & caput damasci. ra. sin. & adhuc sexaginta
ta & quinque anni. & desinet ephraim esse populus. & caput
effraim samaria. & caput samariae filius romelie. si non
credideritis. non permanebitis. Isai sub filius isaie. qui inter
peritatus reliquus. atque conuertens in terrore iuda qui erat
de duorum regum manibus liberandus. lub & ur egredi

comparente & occidit e achaz regi iude in loco aque duc
 tus piscine superioris in uia agri fullonis ubi poste
 a lecturis sumus subezechia rege iuda stare rapsacen.
 Et ex precepto sennacerib regis assiriorum di populū
 blasphemare in quem locū egressi sunt. missi abeze
 chia principes ciuitatis quos in regū uolumine le
 gumus precipitur que achaz. Quamuis in pio regi
 ppt misericordia ut agat silentium; Et non ter re
 atur neque formide & cor eius putans se passurū
 similia que p̄rius sustinuerat duos aut caudas tatio
 nū id est corruum fumigantiū uocat rasiu regem
 sirie & phacee filiū romelię regē samarię eo qđ in illis
 finitū sit regnū sirie id est damasci. & regnū samarię
 id est decē tribuū. que alio nomine appellabantur effraī
 scriptū est enī. quod deglud phalassar rex assirioꝝ sub
 rege achaz ascenderit. & quod tetenderit insidias fa
 ceo filio romelię osee filius elam. & percussit eū & in
 fuerit. & regnauerit p̄ illo missi annis nouē. & quod
 uenerit salmanassar rex assur & obsederit samariam
 que nunc sebaſte uocatur tribus annis. & nono anno reg
 ni osee. aperit eā. uinctū qđ osee in carcere miserit.
 & transtulerit isst in assirios. posueritq; eos in alaa
 & in habore iuxta fluuiū gozan in ciuitatib. siue ut lex.
 transtulerunt in montib medorū. quā uis enī in uerū
 consiliū duo reges pessimi ut ascenderent ad iudā cuius
 regio in montib sita est. & suscitarent eū queſcentē

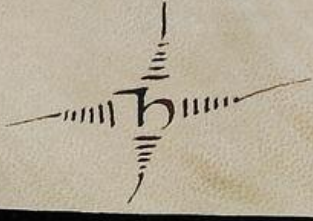
& quod ammodo dormientē. suoq; imperio sub iugarent
& sup̄ ponerent ei regē filiū tabethel. qui inc̄p̄tatur boni
d̄s. ut uel hominē hoc nomine uel ido loq; demonstrarent
tamen hec diē d̄s d̄s. n̄ stabit hoc consiliū. sed int̄ un modo
caput sirie urbū erit damascus. & in ipsa mesopotamia
damasco imperaui iasin. porro effraim pp̄t hieroboaui
filiū nabath. qui primū regnaui de ophraim. erit caput
samarie hoc est regia domus in urbe samaria. & caput
samarie filius romelie. id est phacez. regnū aū decē tri
buū. idē populi. Effraim post sexaginta & quinque ann̄
esse cessauit. quod nisi diligentius attendamus. stare
non poterit. Quarto decimo^o anno achaz filii ioachim
in tribu iuda regnū osee sup̄ samariā. & nono anno im
perii sui captus est. regnauit achaz sup̄ iudā annis sedecim.
post cuius mortē septimo anno imperii sui captus est osee
& destructa samaria omnisq; populus transflectus in
medos ita ut si uoluerim^{us} sedecim annos achaz. & septē
osee ponere efficiuntur. anni xxiii. aut multū xx
quattuor & ubi erunt sexaginta quinque anni in quib;
regnū isrl̄ dicitur finiendum. Itaque hebrei hunc
locum ita edisserant ut amos qui sub oza cepit pph̄e
re. quando & isaias pph̄e sue habuit exordium.
Primus pph̄eā contra isrl̄ dicens. Isrl̄ aū captiuus
duccetur de terra sua. titulus quoq; pph̄eie eius con
tra samariā sit & pph̄eare ceperit. In dieb; ozie re
gis iuda. ante duos annos terre motus. quē uolunt eo

N
 tempore accidisse. quo ingressus ozias templū dī sibi sa-
 cerdotiū uindicabat, & terra percussa est. & cineres alta-
 ris effusi sunt. & ipse rex percussus est lepra, uolunt
 autē annū fuisse uicesimum quintū ozie quando hec ac-
 cident. cuius reliqui anni s̄ xx septē. om̄s enī regnauit
 annos l. duos. Post eum regnauit ioacham filius eius
 annis sedeci. & eius filius achaz annis alius sedecim. &
 huius filius. post quē regnauit ezechias. cuius sexto im-
 perii anno capta samaria est atq; ita efficit simul an-
 nos LXV. Haec p̄ph̄etam dño p̄dicante. & achaz. &
 populus futura non credit. unde subiungitur.
 non credideritis. n̄p̄ manebitis. ut symmachus trans-
 tulit. id est & uos p̄ manebitis in regno ur̄o. sed in cap-
 tuitatē ducemini. sustinentes eorū penas. quorū uincati
 estis infidelitatē uel certe iuxta lxx. ut ille legit.
 Est sensus quia quē dñs dīc̄ futura non creditis in-
 tellegentiā non habetis. hec iuxta h̄istoriā dixerim.
 ceterū iuxta coeptū tropologia. considerandum est
 quod impio regi ysaias iubeatur occurrere. exiens de loco
 suo n̄ in principio aque ductus. sed in extremis finibus
 piscine superioris quē erat in agro fullonis. ubi sordes
 & macule purgabant. Quam uis enī achaz regnare
 sup̄ uida. tam quia impius erat in superioris piscine
 extremis finib; morabatur. Ergo dī non tam regi mise-
 recor. quē dignū estimabat salute quā populi sui.
 duas autē caudas torruū fumigantiū ut prius dixim; uocat

sapientia scilicet heretici cum sermonem quorum finis exustio est
qui frustra uenerunt consilium ut ascenderent contra iudam. &
quasi nec legentem & dormientem caperent. & suis erroribus
copularent ponerentque super eum regem filium tababel hoc est
bonum dominum. uterque enim aduersarius apud se ueritatem apud se
estimant obtinendam esse doctrinam. Denique marcion hereticus
boni dei filium hoc est alterius putat esse christum & non iusti cuius
prophetia est. que sanguinarium crudelem & iudicem uocat.

Hac illis dicentibus dominus comminatur. quod non statim consilium ip-
sorum. sed inter unumquamque mundus iste stat. & ea
que mundi sunt in suis finibus & in suis urbibus dominantur.
Cum autem consummationis tempus aduenerit hoc sexaginta
quinque anni. & tam mundi res que in sex annis facte sunt
quam omnia que ad quinque sensus pertinent finem acciperint.
tunc uniuersa esse soluenda que gentiles & heretici futura
non credunt. & prope infidelitatem non intellegunt. que dicuntur

Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens. Pax tibi signum
ad domino deo tuo in profundum inferni. siue in excelsu supra
Qui prius locutus fuerat per prophetam ad achaz. Uide uisibile
as nolite timere. & cetera. Illo non credente & ideo non
tellegente. ipse loquitur ad achaz. ut saltem auctoritate
domini territus suscipiat que dicuntur. Quia tibi inquit
uideatur esse difficile quod regna potentissima breui
tempore finienda sint. & tu cum populo tuo de magno
periculo libereris. Pax tibi signum. Nequaquam
ab idolis quorum errore reuerbereris. sed ad domino deo tuo qui



tibi auxilium pollicet. & ipsū signū optionis tuę ē. Unde
 postules de profundo siue de excelso. Quod cum soli Ixx dixe-
 rint. ceteri iuxta hebraicū significantius transtulerunt
 de profundo inferni. Ergo sic profundū infernū significat.
 ita excelsum sup̄ celos intellegere debem. ut cū de inferno
 siue de excelso signū acceperis. credas futura que dixi.
 Quis inq̄t ut scindat̄ terra & grandi hiatus inferi pateant
 qui in corde tr̄e esse dicunt̄. an ut aperiantur caeli. quod
 utriq̄ ad tr̄pū p̄tinet & mortis dñi & ascensionis. qui enī des-
 cendit. ipse ē qui ascendit. & in apostolo legimus. Ne dix-
 eris in corde tuo. quis ascendit in celū. hoc est xpm̄ deducere.
 aut quis ascendit in abyssū. hoc est xpm̄ a mortuis reducere.
 & in alio loco de xpo disputans ait. Que sit latitudo & longi-
 tudo. & excelsum. & profundum. sup̄ eminentis scientię &
 dilectionis xpi. hoc quantum admiraticos p̄tinet & intellectus.
 Ceterū & moyses accepit signa de terra. de quib; in psalms
 legimus. Misit signa & prodigia in medio tui aeḡpt̄e.
 ranas locustas. scinifas. & ynomia. de celo aut̄. gran-
 dinē. & ignē. & trū dierū tenebras. Ego reor & ezechia
 quando sol decē regressus est lineis signū accepisse de
 celo. & iesū filiū naue in gabaon. & haialon. stantib;
 sole & luna. pleriq; putant saule signū accepisse de
 terra & de profundo inferni. quando samuhel p̄ncan-
 tones & artes maḡic̄as usus est suscitasse. Sed & in as-
 p̄ph̄a de ab̄yso si de profundo ac mortis faucib; libera-
 tus signū & dedit & accepit inferni. Legi in cuiusdā
 cōmentarij hunc locū p̄ allegoriā extenuatū ut p̄fun-

dū & excelsū. ATCOTTA. ETNOTTA intellexerat.
que nos possum' sensibilia dicere & intelligibilia. quorū
alterū refert' ad sensus alterū admittē & rationē
uirginē quoq; int' p'tat' animā que nulla peccati cor-
rupta est conscientia & potest de se. emanarū hel.
nobiscū dñm. id est p'sentē dī generare sermonem
sed nos elyas agni carnes non comedemus. uerū assas &
que in nobis omnibus possint omī uoluptatū siccare p'ti-
uitas ne sacramentum fidei nrē. dū plus sapimus quā opor-
tē sapere neglegam'. Et dix' achaz. Non p'cā & non
temptabo dñm. n̄ humilitatis ē sed sup'bie. quod non
uult signū ad dño postulare. quāquā enī scriptū sit.
uide utero nomio. Non temptab' dñm dñm tuū. & hoc
contra diabolū saluator' usus sit testimonia. tam uisus
ut p'cā & obediētia debuit explere p'ceptū. p'seramaū
& gideon. & manue signū p'cāerint. & acceperunt. quāquā
iuxta hebrei sermonis ambiguitatē. In quo scriptū est.
Ulo enasse. adonai. & omī similit' ut transtuler. n̄ cēptabo
dñm. possit legi n̄ exaltabo dñm. Sciebat enī rex impius
quod signū p'cāerit' accepturus esset. & glorificaret' dñs.
Ergo quasi idolorū cultor qui in omnibus ang'lis placearū.
& in montib' locisq; nemorosīs aras construerat. & pleuitas
habebat sanatorū. n̄ uult signū p'cāere qd' p'ceptū est.
Et dix'. Audite ergo domus d'ī. nūquid uob' parū est
molestos eē hominib'. quia molesti estis & dō meo. Quis ē
istē qui dix'. audite ergo domus d'ī. nequaquā d's qui sup'
adachaz dixerat. p'cāet tibi signū ad dño dō tuo. sed p'p'cā

ut consequentibus adprobatur. quia molesti estis & dō meo. & est
 sensus. quia nō solum pphēas psequimini. & eorū dicta contem
 nitis. sed & p̄sentis & iubentis dī sententię contrariis. ita
 ut ei exhibeatis laborē qui in alio loco ait. Laboravi susti
 nens. idcirco dñs faciat que secunt̄ p̄ labore & molestia. qđ
 aquila & symmachus transtuler. lxx. & theodocio. agone
 ut p̄tatis. id est luctā qđ certam. quia contentiose n̄ sibi
 cant collū dñi seruituti. sed illo uulnere eorū uolente curare
 respiciunt sanitatē. & hoc notandū qđ achaz rege impiissimo
 nolente signū p̄tere. sermo pphēticus addomū dđ. hoc est
 ad tribū regiā cūerit. de qua sup̄ legim. & nunciauer
 hec domui dđ dicentes consenser̄ sīria. & ephraim. Prop̄
 ea dabit dñs ipse uobis signū. Ecce uirgo concipiet & pariet
 & uocab̄ nom̄ ei emmanuēl. Nequa quā multi farię iuxta
 apostolū paulū. & multis modis loquitur dō nec iuxta aliu
 pphēā in manib̄ pphēarū adsimulabit. sed qui uite loque
 bat p̄ alios dicit ipse. ad sum. De quo & sponsa rogat in can
 tico canticoꝝ. Oscula me osculis oris ^{su} meę. Dñs enī uirtutū
 ipse ē rex glorie. Ipse descendet in uterū uirginale. & in
 gradibus orientale portā que semp̄ clausa ē. de quo ga
 briel dicit ad uirginē. Sp̄s sc̄s sup̄ ueniet in te & uirtus al
 tissima obumbrabit tibi. p̄p̄t̄ ea qđ nascet̄ uite sem̄ uocabit̄
 filius dī. & in pueribus. sapientia edificauit sibi domū. quan
 do sū dicit. dabit dñs ipse uob̄ signū nouū debet esse atq̄
 mirabile. si n̄ uenecula. uel puella ut uideri uolunt.
 & non uirgo pariet̄ quale signū poterit appellat̄ cum
 hoc nom̄ aetatis sit n̄ integritatis. & reuera uirtū iudicis

conferamus pedē. & nequaquā contentioso fine pbeamus
eius sum nostre. unpericie uirgo hebraice bethula appellat
que in p̄senti loco n̄ scribit̄. Sed p̄ hoc ūbo postū est alma.
q̄d̄ p̄r̄. lxx. om̄s adulescentulā transtuler̄. Porro alma
apud eos ūbum ambigū est. dicit̄ enī. & adulescentula
& abscondita. id est אנוק פרוס. Unde & in titulo psalmi
uuii. ubi in hebreo positū est. almanoth. Ceteri uic̄ p̄tes
transtuler̄ p̄ adulescentia. q̄d̄. lxx. in p̄tati sunt p̄ abscon
ditas. Et in genesi legimus. ubi rebecca dicit̄. alma aquila
n̄ adulescentulā. nec puellā. sed absconditā transtulisse.
sumaritis quoq; mulier amisso filio. cū heliseus fuisset pedib;
puoluta & phibere eā greezi audita p̄phā. dimitte eam.
quia indolore ē. & dñs abscondit amē. p̄ eo quod in latino
dicit̄ abscondit. in hebreo scriptū est. et in emmēnu.
ergo alma non solū puella uel uirgo. sed cū ep̄itacer. ur
go abscondita dicitur. & secreta que nunquā uirorū pa
tuerit aspectibus. sed magna parentū diligentia custodita
sit. Lingua quoq; punica. que de hebreorū fontib; ducitur.
p̄ p̄rie uirgo alma appellatur. & ut risum p̄beam̄ iudeis.
n̄ro quoq; sermone alma sc̄a dicit̄. omnūq; p̄ne linguarū
utuntur hebrei. ut est illud in cantico canticorū de greco
φωριον. id est ferculū sibi fecit salomon q̄d̄ & in hebreo
ita legit̄. uerbu quoq; nugat̄ & in surā hebrei eodem modo
& isdom appellant̄ sensibus & quantum cum mea pugno meno
ria nūquā me arbitror alma. in muliere nupta legisse
sed in ea que uirgo est. ut non solū uirgo sit. sed uirgo uirgo
ris & acis & inanis adulescentie potest enī fieri ut uirgo sit

uetula. ista autem uirgo erat in uinis puellarum, uel certe uirgo
 non puellale. & que adhuc uirum nosse non possit sed iam nubilis de
 nuq. & inde uero nomio sub puella & adulescentule nomine uirgo
 intellegit. si inuenit inquit homo in campo puella desponsata.
 & si oprimens dormierit cum ea interficiat uirum solum qui con
 cubuit cum ea. & puella nihil faciat. non est adulescentule pecca
 tum mortis. quia quomodo si quis insurgat contra proximum suum.
 & interficiat animam eius. sic hoc negotium accidit in agro inuenit
 cum clamauit puella desponsata & non inuentus est qui auxilia
 reat ei. & regis uoluntate legimus quod que sterit puella uirginem
 nomine abisac. & intro duxerit ad regem que dormiret & foueret
 eam. & erat puella pulchra nimis & miristrabat ei. & rex non
 cognouit eam. Quoq. sequitur. Et uocabis nomen eius emmanuel.
 & hec & tres reliqui similiter transtulerunt. Pro quo in mattheo
 scriptum est. Uocabunt quod in hebraico non habetur. Ergo iste puer
 qui nascitur ex uirgine. o domus dauid nuncate appellatur
 emmanuel. id est nobiscum deus. quia rebus ipsis probabit ad uobis
 inimicis regibus liberat. dominum te habere presentem. & qui postea
 uocabitur ihesus. id est saluator. eo quod uniuersum hominum genus
 saluaturus sit. Nunc autem nuncate emmanuelis appellatur
 uocabulo. uerbum carachin. quod omnis uirtus potest intel
 legi & uocabit quo ipsa scilicet uirgo que concipiet & pariet
 hoc est christum appellatura sit nomine in multis testimoniis
 que euangeliste uel apostoli delubris uerbis aduerserunt cu
 riosius attendendum est. non eos uerbo ordine secutos esse sed
 sensum. Unde & in presenti loco. pro concipiet in uero. matheus
 posuit in uero habebit. & pro uocabis uocabunt. hebrei hoc

de ezechia filio achaz pph&ari arbitrantur quod ipso regnante
sit capta samaria quod omnino pbari n̄ potest. si quidē achaz
filius ioachā regnauit sup iudā & hierusalē annis
sedecim. cui successit in regnū filius ei' ezechias annos na
tus. xx. ci. & regnauit sup iudā & hierusalē. annis. xx. nouē.
quomodo ergo uidemus primo anno achaz. hanc ad eū factā
pph&ia de ezechie conceptu. & natiuitate. cū eo tem
pore quo regnare cepit achaz. iam nouē ezechias eēt annos
nisi forte sextū ezechie regni annū quo ē captū samaria
infantia ei' appellari dicant n̄ & atis sed imperii. qd̄ coac
tū esse atq; uiolentū. & stultis patet quidā denis isaiā
pph&ā duos filios habuisse contendit. Iasub. & emmanu
hel de pph&issa uxore esse generatū in t̄po dñi saluatoris
ut prior filius iasub. qd̄ in t̄p̄at̄ relictus siue conuētens
populū iudaicū significat derelictus est. & postea reuēsus.
Secundus autē id est emmanuhel. & nob̄ cum d̄s gentiū in ca
tione. post quā uerbū caro factū est & habitauit in nobis.

Butyrum & mel comedat. ut sciat rephare malū & eligere
bonū. Pro quo. lxx. transluler. ante quam sciat quodq;
sequit̄ adsumere malū. in hebraico n̄ habetur. & est sensus
o domus d̄t̄ cui d̄i sermone p̄cipitur. ut uoces. idē in uoces
in periculo constituta. nom̄ emmanuhelis. idē nob̄ cum d̄s.
Non mireris ad rei nouitate si uirgo d̄m̄ pariat̄ qui tanta ha
beat potestate. ut multo post temp̄ nasciturus. Tenunc
liberā inuocatus. Ipse est enī qui uisus est abraham. &
locutus est cum moysē. dicā & aliud mirabilius ne eū putes
infantiamate nasciturū. cybis utatur infantie. butyrum

comeda & lac. & licet de eo multa post seta euuigdista. Puer
 au pfaciebat sapientia & late & gratia apud dm & homines.
 Et hoc dicat. ut uirtus humani corporis ad pbeur. tam adhuc
 panis uiuolucus. & butyru paruis ac melle. habebit boni
 maliq iudiciu. ut repbaris mala. eligat bona. n̄ quo hoc
 fecerit aut repbauit uel elegerit. sed quo scierit repbare
 & elegere. ut p̄ hec uerba noscari infantia humani corporis
 diuine n̄ pre iudicasse sapientie. Deniq iacente in p̄ sepe. an
 geli pastorib nunciant. magi adorant de oriente uenientes.
 quos utiq electos ee credendu est. & contrario herodes scri
 be & pharisei repbant. qui primo infante multa paruulox
 milia trucidarunt. Prius eni qua sciat puer repbare
 malu & eligere bonu. derelinquatur tra qua tu deestari
 a facie duox regu suox. Sexto unperu anno ezechie est
 ab assyrius capta samaria. Idest tricesimo primo anno
 scatis ipsius. sicutaq iste qui nascaturus. uel de uirgine. ut
 nos pbam. uel de adulescentula ut iudei uolunt. butyru
 & mel comeda. & tam paruulus erit ut malu abono discer
 nere nequeat. & ante qua ille tempus egrediatur infantie.
 terra sirie & samarie uastanda est ab assyrius. Responde
 ant hebrei quomodo ezechias triginta & uno annis infan
 tulus p̄ diceur. & tam rudis scatis ut mel & butyrum
 comedens. iuxta nineuiticof pueros nec sinistra nec dex
 tera. idest nec malu nec bonu nouerit. Relatu au ad em
 manu hel qd̄ in p̄ tate nobiscum ds. facile habebit ut intellegi
 tia qd̄ ad misteriu & inuocatione superante nominis
 ei tra sirie & samarie. assyrio instante uastetur. & dom

dund liberat̄ aduobus regibus quos mēuit raasin uidelicet
" **A**dducet̄ dñs sup te & sup polū tuū & sup domū & phaceae.
" **P**atris tui dies qui n̄ uener̄ adieb̄ separationis ephraim a iuda
" cum rege assyrioz. Locus iste per yperbata legendus est.
Deniq; & nos secuti hebraicā ueritatē ita eū int̄pretati sumus.
O domi dā auscultā que dico. ut derelinquatur t̄ra syriæ
& samariæ a facie regū duoz. quos tu uehementissime reformidas
adducet̄ dñs dies sup te & sup domū patris tui dā quos num
quā habuisti. Ex eo temp̄e quod decē tribus. aduob̄ tribubus
separatē s̄. & regnū in samaria habere coeperunt. adducet̄
aū ipsos dies. id est tempora cum rege assyrioz. ut illis
superatis atq; subūsis. tu emmanuelis p̄sentia liberis.
Lxx. hunc locū ita uerter̄. adducet̄ dñs sup te & sup popu
lū tuū & sup domū patris tui dies que nec dū uenerunt
& qua die abstulit ephraim a iuda regē assyrioz. quod
quē sensū habeat scire n̄ possum. nisi forte hoc dicendū est
quod peccatoz suoz magnitudine ephraim. idē samaria pri
mū ad se assyrioz fecerit impetū dedinare. Aliē interim
nunc duo reges. raasin. & phacez qui te obsident & uastare
festinant. Breui temp̄e subūtent̄. tuē aū uastationis temp̄e
illud adueniet̄. quando quod nūquā speraueras. immo
numquā mēueras. assyrioz uenerit p̄ que dicit̄ domi dā.
n̄ syriā & samariā sed assyrios esse mēuendos. p̄sentē ergo
formidine liberat. & de futuro temp̄e cōminatur.
Et erit in die illa. sibilabit dñs musæ que est in extre
ma fluminū egypti. & api que est in t̄ra assyri. & uen
ent & requiescent om̄s intorrentibus uallilim & in cauer

nis p̄starū & in omnibus fructibus & in uniuersis foraminibus.
 Cum fuerit duorum regū terra deserta damascus & samaria
 quā tu nunc detestaris & maledixisti. tunc adducet dñs o domi
 uida super te & populū tuū dies quos nunquā ante ui
 disti. & regē assiriorū. Frustra igit̄ p̄sentia maledixissem
 uillos torres & agne penitus n̄ habentes. scire enī qd̄
 sibilo suo dñs muscas egypti & fluminē eius. haud dubiū
 quin septē diorigas n̄li significet uocaturus sit. & apem
 que est in tra assur. muscas aū egyptios uocat p̄pter sordes
 idolatrię. & in bello populū & apem assirios qui illo temp̄
 potentissimū regnū erat. & ad bella p̄cipitissimum
 uel obid. quia omnis p̄pter assirios & p̄sidis regio usum
 habeat sagittarū. Hic igit̄ om̄s ueniunt & occupabunt
 transtūā in torrentib; uallū & cauernis p̄starū & in
 omnib; fructibus & foraminib; lignisq; nemorosis. Hęc
 aū p̄m̄ & afora dicuntur. quia semel muscas & apes no
 minauerat translatione seruare & in reliquis. Legant̄
 regnū & paraly p̄pomenon libros. & inueniemus ab
 egyptiis cesū sem̄ regē iosa & populū isrl̄ potestati
 egyptie sub iugatū. ita ut regē illis constitueret
 non post multū temporis uenit nabuchodonosor
 cū innumerabili multitudine bellatorū. captaq;
 hierusalē & ceteris iudeę urbib; dirutis incen
 dit templū. & habitatores assirios posuit in iudea.
 Indie illa rad & dñs in nouacula conducta. in his qui
 trans flumē in rege assiriorū. caput & pilos pedū &
 barbā uniuersā. Hęc quidā putant de assirius p̄ph̄etis

qui mille trecentis annis ante quā hierusalē subuer-
terent regnū oſtae. egypti q; & lybie possiderē. quod
ane dispsis que uincendi sunt. & eoz unperū destru-
endū. Alii uero arbitrantur quod trans flumen eu-
fraten cęsi sūt egyptu. nos aut nouacula mercede con-
ductā. ipsū arbitramur assirium. quē in heremia
ob ultionē populi peccatoris. & iam columbā suam
uocat. Denuq; & inuisione trīi quia in extruendis mu-
nicionib; & aggere conportando nabuchodonosor plu-
rimū laborauerat. & illis classe fugientib; fuerat mer-
cede priuatus data ē egyptus pmercede & labore
suo. Ergo iusta nouacula acutissima. & his qui habi-
tant trans flumen euphraten uirege uidelicet assirio
omēs capillos & pilos totius corporis. acapite usq; ad
pedes. decoremq; barbe. qđ uirilitatis indicium est.
Rad & dñs de uidea ut nihil in illa forte nihil pulchrū
resideat. sed effeminatis hominibus immo ignominiosis
mulieribus comparant. **C**terit iudicē illa nutrit
homo uaccā bou. & duas oues & p̄ ubertate lactis come-
dat butyrū. Butyrum enim & mel manducauit
omnis qui relictus fuerit in medio trē. & erit
iudicē illa omnis locus ubi fuerint mille uites.
mille argentei. & in spinas & in uepres erit cum sa-
gritas & arca ingrediunt illuc. Uepresenū & spine
erunt in uniuersa trā. & omēs montes qui in saculo
sariunt n̄ ueniunt & non ueniunt illuc terror spinarū
& ueprū. & erit in pascuis & in cūlcationē pecoris

ost subuersione hierusalē . & captiuitatē populi . & tem-
 pli incendiū nabuzardan princeps militiē . quē . lxx .
APTI XI MA PON . uocant . paucos de populo & eos paupe-
 res derelinquit in terra . qui uineas & agros colerent .
 Deniq; godolias quicquid p̄positus est erat de regio genere re-
 lictus hortatur & dicit . Nolite timere chaldeos . habi-
 tate in terra & seruite regi babilonis & bene erit uobis .
 Indie illa igitur . hoc est in illo tempore cū fuerint omnes
 opes iudeos translatae in chaldaea . tanta solitudo erit
 terrae iudee & tam incredibilis uastitas ut nequaquam armenta
 bouum habeant . nec greges ouium sic prius habere consue-
 uerant . sed uix rarus habitator unam uaccam nutrire
 possit . & duas oues non ad arandum . sed ad cybū atq; uesti-
 tū lactis ac uelleris . propter inopiam frumenti & omnia quae tra-
 gunt ad comedendum lacte ac butyro & agresti melle
 uescunt . Quodque ait pro ueritate lactis comede butyrum .
 hoc significat quod terra cultorum raritate fertilius sit . & ma-
 gis apta pascuis . In illo tempore pro hominum raritate tanta
 erit uini inopia desertis uineis . quae magis hostili nequa-
 quam putabuntur ut singulae uites sicutis argenti singulis uix
 emantur . in uesperis enim & in spiras omnis terra rediet . tan-
 taque erit formido ubique se uentibus gladius ut absque arcu
 & sagittis nullus suum agrum inuisere audeat . & relictis ca-
 pistris; locis . ad montanae confugiant . ibique locorum diffi-
 cultate murici uix asperos montes manu fodiant . quia
 boues aratra & uomeris non habebunt . Sic ubi ergo rarus
 cultor in montibus fuerit inuentus . Inde uitam misere

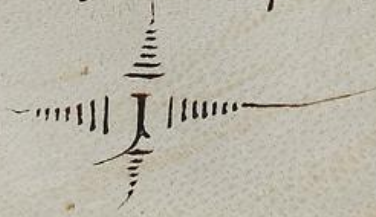
rabile sustentabunt. Cetera autem patebunt pascuis & absque
ullo cultore abrutis animantibus calcabunt. Haec post
captiuitatem solere fieri utinam nescirem. At nunc magna
pars romani orbis quondam iude similis est quod absque tra-
di factum non putamus. qui nequaquam contemptu sui pro-
prios ulciscitur & chaldeos. sed feras gentes & quod
animodo nobis incognitas. quarum & uultus & sermo ter-
ribilis est. & femineas incisamque facies preferentes uirorum. &
bene barbatorum fugientia terga confodiunt legissime me-
nouit in his locis latissimam & inextricabilem tropologiam
quod uniuersa que iuxta istoriam differunt spiritualiter iude-
is acciderint. uix unam habentium uaccam & duas oues mun-
da uidelicet animalia ut nequaquam solido cibo sed lacte
nutriant infantibus. & comedant mella uerborum que de-
stillant de labiis mulierum meretricis. & uinum non habeant
quod laxificat cor hominis. sed omnia eorum opera redigant in
spinas ut uulnerentur ab achisarius qui percucunt in obscuro
rectos corde. Quod si quondam uoluerint altius quippiam
sapere & nimio labore sudantes. descripserunt se in mysteria
aliquid inuenire nihilominus fruges non adferent. sed ue-
pribus compleantur. & spinis que oriuntur in manibus ebri &
nequaquam terra eorum atque doctrina ab hominibus rationali ani-
mali animante. sed ab ubi; quorum dei curam non habet & abru-
tis animalibus conculescitur. **E**tdixit dominus ad me. Sume
tibi librum grande & scribe in eo stilo hominis uelociter
spolia descebe cito pedare & adhibui mihi testes fideles
uriam sacerdotem & zachariam filium barachie. & accessi

ad pph&st& & concepit & peperit filiu. & dixit dñs ad me.
 Clona nom ei ad celera spoliu d&trahere. festina p&dare quia
 ante qua sciat puer uocare patre suu & matre sua ause
 ra fortitudo damasci & spolia samarie cora rege assirioy.
 Lxx. plibro grandi vit&ptati s. librū magnū & nouū & p eo
 qd in hebreo habet adhibui mihi testes fideles. dixer. Ad
 est eni & testes fac mihi fideles homines. & puris sacer
 dote tantū uria c&lera similit̄ primū pph&a missus
 est ad achaz. ut ei p&dicere que scriptura cōmemorat.
 quo audire nolente ipse dñs loquit̄ ad achaz & p&cepit
 ei ut p&lat sibi signū in p̄fundū siue in excelsū. quo re
 spondente. n̄ p&cam & n̄ temptabo. Dimisso rege im
 pio addomū ad di uerba ūtuntur. & p̄mittit̄ ei uir
 go paritura filiū cuius nom̄ sit emmaruhel. hoc est nob̄cū
 dñs. qui si crebro fuerit inuocatus. samaria subuertat̄
 & siria. Subuertat̄ aū a rege assirioy qui & ipsum
 iudā postea capturus sit. Ita ut commiserā iudea uitat̄
 insolitudine. Rursū ergo sub alia figura partus de
 scribitur uirginalis. Et dixit dñs ad pph&ā ut nequa
 quā in populos pferat noue natiuitatis arcariū. sed scri
 bat eā isto grandi uolumine qd̄ nunc legim̄ & qd̄ sit
 mirabilius humanus ūbis & stilo quo homines scribere
 consuef. di sacra n̄ta cōp̄hendat. quidē aū illud
 qd̄ scribit̄ humano stilo. ut puer natus uelocit̄ spoliu
 d&trahat. & cito p&d&. hoc est ne ultra paciatur
 regnare diabolū. nemitat̄ angelos. ne pph&as. sed
 ad saluandas creaturas suas. duos testes fideles

uriam sacerdotē. qui legis doctor ē. dicente malachi. labia
sacerdotis custodiunt scientiā & legē requirent ex ore
ei. quia angelus dñi exercitūū est. & zachariā filium
barachie quē pphoram fuisse n̄dubium est. Legunt quod
regnante achaz. zacharias sacerdos fuerit templi dñi.
cui p̄cepit achaz ut altare simile altaris damasci faceret.
& dierū narrat liber qđ ezechias filius achaz quesierit
dñm. in dieb zacharie erudit in timore dñi. Exhibuit
aū se isaias dignū spū pphorali & p̄buit pphāsisse. id est
spū scō qui sermone hebraico uocat̄ genere feminino
r̄hua. iuxta illud qđ scriptū est. Accedite ad dñm
& inluminamini. Spū itaq; scō conceptus est dñs. & uox
humani sermo natiuitatis ei nequeat explicare myste
ria. Tamen gabriel ipsi uirgini loquit̄ que cōcepit.
Sp̄s sc̄s ueniat sup te & uirtus altissimi obumbrabit tibi.
pp̄t̄ ea qđ nascetur ex te sem̄ uocabit̄ filius dī. Quidā
pphāsisā sc̄m mariā int̄ p̄tatur quā pphāen fuisse
nulli dubiū est. Ipsa enī loquit̄ in euangelio. Ecce amodo
beatā me dicent om̄s generationes. quō fecit mihi mag
na qui potens es & reliqua. Precipit̄q; isaię ut ipsū pu
erū qui prius uocabat̄ emmanuel. nunc appella & spolia
ad celera desiderare festina p̄dari. Ascendens enī in altū
captiua dux captiuitatē dedit dona in hominib. Et
ante quā humanū corpus adsumeret & iuxta infantia
patrē uocaret dñm. & matrē mariā auferret̄ur damasci
fortitudo & spolia samarie p̄ regē assiriorū ut nec
dum natus populū suū domū dā sola inuocatione salua

re. uarias interpretat lux dñi. quibus testib; xpi natiuitas
 conphat. Ipse in euangelio duob; euntibus emmaus. in
 cupiens amoyse & pphais edisseruit. qd dese omā p
 duassent. lux tu tropologia in anima uirginali & nul
 la sorde maculata de spu sco di sermo conceptus. uelo
 ceter de aduersariis potestatibus spolue dātab &
 sibi facit uniuersa seruire. Cumq; ex parte nunc
 uideat & ex parte pphais. prius quā possit ee pfectus
 & merito uocare dñi patre & matre sua celeste hieru
 sale adhuc infantia & in pfectu positus uinc & forti
 tudine damaseni doctrina uidelicet sapientie scula
 ris & auferet spolia samarie quib; etiam heretici
 spoliauer dicentes. Non est nob; par uidet neq; heredi
 tas in filio iesse. p̄sente ipso rege assirioꝝ diabolo qui
 eis n̄ poterit auxiliari. tales enī filios non solū ma
 ria pphais uirgo p̄p̄ua. sed & sc̄e mulieres patri
 archas generant. sarra que ut̄ p̄tat. ap̄xoyca
 idest princeps. & rebetca. que in lingua n̄ra pacien
 tia sonat. **E**t adiecit dñs loqui ad me dicens.
 p̄eo quod abiecit populus iste aquas filoe. que uadunt
 cum silentio. & assumpsit magis rā. sin. & filiū rome
 lie. p̄p̄ hoc ecce dñs adducet sup eos aquas fluminis
 fortes & multas rege assirioꝝ. & omne gloria ei. & as
 cendat sup om̄s riuos ei & fluat sup om̄s ripas ei. & scribit
 post uideā inundans. & transiens usq; ad collū ueniet.
 & erit extensio alarū ei & impletis latitudine t̄re
 tue o emmaruhel. **D**ixerat sup auferendā damas

ci fortitudine & spolia samarie in conspectu regis assirioꝝ.
& duos reges assirio pugnante capiendos. Nunc dñs lo-
quit̃ ad pphāam caractere solito scripturarū p trans-
latione siloꝝ fontis hierusalē. & assiri fluminis uolē-
tissimi qđ omnē trān isrl̃ suis inundaꝝ aquis & egredia-
t̃ ripas aluei tantoq; feratur impetu ut post quā decem
tribuu occupauerit trā ad iudā pueniat & transiens usq;
ad collū ptingat. per quē uicinā significat captiuitatē.
Non enī tunc captus ē iudas sed cunctis duarū tribuu sub-
iugatis urbibus sola remansit hierusalē quē incredibili
dī misericordia liberata est. potentia ergo assiru &
innumerabilis ei' exercitus quā sub fluminis inundatione
descripserat. Nunc palā ostendit translationē qđ
alis suis id est ducibus & infinita multitudine operuit
trā emmanuhelis. hoc est defendentis eā dī. sed ta-
men n̄ possederit. Quam quā emmanuhel. alxx
sequenti capitulo aptetur n̄ p̄prio nomine ut apud
hebreos uocatur. sed interpretato idē nob̄ cū. Siloam
aū fontē eē ad radicē montis sion. qui n̄ iugibus aqua
sed incertis horis dieb; que ebulliat. & p̄ terram
concaua. & intra saxū durissimū cū magno sonitu
ueniat dubitare n̄ possum̄ nos p̄sertim qui in hac
habitam' puincia. Est aū sensus quia populus dōe
tribuu. magis uoluit rāsin. & filio romelię. id est
damasci & samarie regib; esse subiectus quā stirpi
dī. quē meo cepit regnare iudicio faciā eū neque
quā. his regib; quos adsumpsit. sed regi seruire



assirio . cuius potentia occupantis t̄ra samariae
 inundatione fluminis comparatur . & fuit ap̄stro
 fa ad emmanuhel . hoc est ad p̄sentem d̄m̄ . quod in
 tantum se erexit assirius . ut etiam t̄ram ipsius iuda
 conatus sit possidere . iuxta anagogen . omnis here
 ticus qui iunxit auxilio suo sapientiam secularē
 & hierusalem . id est eccl̄iam ueluerit obpugnare .
 derelinquens aquas fontis silos . qui interpretatur
 missus . & qui salit uitam aeternam . tradetur as
 sriorum principi . quem sensum magnū in posterib;
 lecturi sumus cuius traditus potestati in pfundū
 ueniet peccatorū tantae ē enī adrogantiō ut ausus
 sit ostendere saluatori uniuersa regnāre & dicere .
 haec om̄a mihi tradita sunt . conabitur quoq; iudam .
 id est domum confessionis intrare . & crebro p̄ eos
 qui in eccl̄a negligentes sunt usq; ad collum ueniet
 credentes in xp̄o cupiens suffocare & extendere alas
 suas implens uniuersam regionē emmanuhelis . sed
 non poterit obtinere . quia habet iudas p̄sentem d̄m̄ .
 Legimus in euangeliiū sc̄d̄m̄ iohannē . quod cecū anati
 tate . cuius oculos luto ex alina sua facto d̄ns lauerat
 miserit ad aquas silos . quib; cum cecus lauas; & luti
 cecitate deersa clarū oculos lum̄ accepit . qđ post
 signi magnitudinē indicat . non alit̄ cecitate iudeorū
 & omnis increduli posse sanari . nisi doctrina aqua
 r̄u xp̄i que absq; strepitu & clamore uerborū lenit̄
 fluit tenebr̄e prioris fugentur erroris . hoc

quod in hec legitur. & ambulabit super omnem murum ur̄m.
& auferet & derudea hominem qui possit caput leuare aut
posse quid facere. in hebraico non habetur. & in grecis codi-
cibus uerū iugulante confossū est. Congregamini popu-
li & uincimini & audite uniuersę p̄cul terrę & confor-
tamini & uincimini accingite uos. & uincimini in te con-
siliū & dissipabitur loquimini uerbum & non sit qui ano-
bis cū d̄. Pro congregamini. siue infirmamini & confringe-
mini. ut interpretatis sunt alii. Lxx. Posuerunt scilicet uer-
bum enim hebraicū. rohu. propter res. littera ^{da} dal et h.
similitudinē intellexerunt duo. dicitur populi samariae
& syriae. infirmos & debiles uos esse cognoscite. & emmanu-
hele praesente nihil posse contra hierusalem urbem d̄. & hoc non
solū uos qui uicini estis. sed cuncta p̄cul trā cognoscite. quā
uis enī exercitū congregatis & accingatis uos ad proeliū. &
maior sit numerus obsidentū quā obsessorū tam non semel
sed iterū dicā uincimini. & quodcūque contra hierusalem
inieritis consiliū dissipabitur & licet supra dixeritis.
Ascendamus ad iudā & suscitemus eū qui quiescentem. & ponā-
mus regē super eū filiū tabebel. loquimini quidē uerbum
sed non sit. quia nobiscū est d̄. Id est emmanu-
hel possimus hoc testimonio & contra gentes abuti in persecutionis
tempore. Quod quāuis fortes esse uideantur. & nos supe-
rare in his qui lapsi sunt. tamen uincantur in his qui pro
xpo fuderunt sanguinē. & quod post bella pax reddetur
a ecclesijs & uniuersa eorū contra emmanu-
hele consilia dissipentur quia nobiscum sit d̄. Contra dicentes

quoque ueritati ualiter audient ut tandem ratione
 superentur. & nequaquam uelint immendatio
 uincere quia quodcumque dixerint nunquam
 peruersitas possit superare quod rectum est. Haec
 enim ait dominus ad me. sicut in forti manu erudiuit me. nonne
 inna populi huius dicens. non dicitur conuictio. omnia enim
 quae loquitur populus iste conuictio est. & timorem eius
 ne timeatis neque pauceatis. dominum exercituum ipsum sanctificate
 ipse pavor uestrum & ipse terror uester erit uobis in sanctifica
 tionem. In lapidem autem offensionis & in petram scandali
 duabus domibus israel. In laqueum & in ruina habitan
 tibus hierusalem. & offendent ex eis plurimi & ca
 dent & conterentur & inruentur & capientur. Lxx.
 Hunc locum ita interpretati sunt. Haec dicit dominus forti ma
 nu recesserunt abstinere uiae populi huius loquen
 tes ne forte dicant durum est. Omnia enim quae loquitur
 populus iste dura sunt. timorem autem eius ne timeatis
 neque conturbemini. dominum uirtutum ipsum sanctificate. &
 ipse erit timor tuus. & si in ipso confisus fueris erit
 tibi in sanctificationem & non ut lapidi offensionis occur
 tis neque ut petrae ruinae. Domus autem iacob in
 laqueo & in conualle erit sedentibus in hierusalem.
 ideo infirmuerunt in ipsis plurimi. & ruent & con
 terentur. & adpropinquabunt & capientur.
 Quod quae sequitur homines in uirtute ob oculo
 praenotandum est. quia multum inter se ebraicum
 distat & uulgata editio. ideo utrumque possumus.

sup omne murum
 ita caput laiare
 habetur. & in gra
 ft. Congregamini
 & pul terrae
 & uncinum in
 uerbu & non sit
 infirmamini & non
 Lxx. Posuerit
 res. littera
 dicitur populi san
 ee cognosce. & non
 usalem uerba d
 ta pul tra cognos
 angatis uos adpro
 a obseruati
 dūque contra
 ur & huc supra
 is ai quis con
 loquimini quid
 Idest enim man
 tes abuti in part
 es ee uideantur
 n uincantur in
 post bella pax
 a em manu h
 f. Contra

& primum de hebraico disputandum est. Haec ad me
locutus est dñs qui propt̄ bona opera & gratiam
quae per bona opera consecutus sum siue for̄t ma
nu sua trudiunt me & instituit ne ambularem
in uiam populi huius & pari teneret errore ut cer
te fecit me cedere uia populi huius pessima,
Et dixit mihi noli duos regum timere conuersione.
sed hoc magis considera quod omne quod loquatur
hic populus aduersus me conuersione sit. & secundū
symmachum. qui interpretatus est. ANTAPCIN
in me extiterit per duellus. tu autē propheta & hu
qui tū sunt. ne inextis insidias populi sed dñm
time & ipse sit timor ur̄. Principium enī sapi
entiae timor dñi. qui erit credentibus in sc̄ificati
one. Incredulis autē in lapidem offensionis. & in
para scandali. duabus scilicet domibus iudae
& israel. praecipue autē in laqueum & in ruina habi
tantibus hierusalem in quo impingent plurimi
& cadent & conterentur peccatorūq. suoz uinculis
in repta duentur. in captiuitatem duas domus
nazareti qui ita xpm recipiunt ut obseruationes
legis ueteris non amittant. duas familias inter
pretantur. sammai. & eliel. hic ostenditur unde
fuerint orti scribe & pharisei. Ex quibus orti sunt
scribe. & pharisei. quorū suscepti sc̄olam achibas
quem magistrum aquilae. profelyti autumant.
Et post eū mehir cui successit iohannan. filius

Zacabaci. & post eū eliezer & per ordinem thelpon
 & rursum ioseph gali leus & usq; ad captiuitatem ierusalem.
 Iosuae. sammai. igitur & hellet non multo
 prius quā dñs nasceretur orti sunt in iudea quorum
 prior inter praetatur dissipator. sequens profanus
 eo quod per traditiones. & de yte poci ec.
 suas legis praeccepta dissipauerit atq; macularit;
 Et has esse duas domos quae saluatorem non receperunt
 qui factus sit eis in ruinā & in scandalū. iuxta. Lxx
 manu forti resistit populus dñi uoluntati. & dicit
 omnia dura eē quae dñs praecipit scdm illud quod
 in euangelio legimus. durus est iste sermo quis pote
 rit audire eum. Unde praecipitur eis ut dñm audiant
 & ipsum solū teneant. si enī in ipso confisi fuerint
 habebunt eū in sc̄ificationē. & non in pinguent qua
 si in lapidem scandalī & quasi in perae ruinae.
 de hoc loco & aptus sumit testimonium quod xp̄s
 iudeis factus sit scandalum. gentibus autē stulticia.
 Et rursum israel sectando legem iusticiae in lege
 iusticiae non peruenit. Quare quia non ex fide
 sed quasi ex operibus legis. offenderunt in lapidem
 offensionis. Sicut scriptum est. Ecce pono in sion
 lapidem offensionis & peram scandalī. omnis
 qui credit in eū non confundetur. Ergo quia non re
 ceperunt emmanuelē sed factus est eis in lapi
 dem offensionis & peram scandalī conterentur
 captiui quae educentur. Quodque ait. Domus autē

iacob in laqueū & in conualli sedentibus in hierusalē.
Hoc significant quod non habitent in montibus. nec in
excelsis scripturarū uer sentur locis. sed semp humilia
intellegant peccatis peccata sociantes; Et tunc a laqueis
delictorū; Liga testimonium signa legem in discipulis
meis. & expectabo dñm qui abscondit faciem suā ad domo
iacob & presto labor eū. Uox dñi loquentis ad propheta-
tam. quia inquit factus est dñs in lapidem offensionis
& in praeram scandali. duabus domibus israel. & missū
ad se emmanuhel. suscipere noluer; Liga testimonia
ueteris instrumenti. & tade illa discipulis meis. qui euan-
gelium susceperunt; Apostolis uidelicet siue aposto-
licis uiris. uel certe lex & propheta. usq; ad iohannem
ligetur apud eos & clausa sit atq; signata ut quod legunt
non intellegant. pro discipulis enim iuxta hebraei ser-
monis ambi guitatem possumus & doctrinā interpretari;
Unde propheta respondit. Quia euangelio succedit
lex apud iudeos clausa est atq; signata. & iubeam ne
quaquam iudeis sed gentibus ad signari; Idcirco ergo
expectabo emmanuhelē quem promittis eē uenturū;
De quo supra dixisti quod ipse sit pauor uester & ipse ter-
ror noster & sit nobis in scificationem. & presto labor
dñm qui abscondit faciem suā ad domo iacob; hoc est
a iudeis. quia eum recipere noluerunt; Ixx. hunc lo-
cum ita interpretati sunt; Tunc manifestierunt
qui signantur ut non discant legem quod hunc sensū
habet. quando ceciderint plurimi & contriti fuerint

& impigerint in lapidem offensionis & petram scandali;
 Tunc manifestierunt qui signantur in populo ut nequa
 quam discant legem moysi sed obediunt preceptis
 euangelicis; Ecce ego & pueri quos mihi dedit dñs in
 signa atq; portenta israelis ad dño exercituum qui
 habitat in monte sion; Precepit mihi ait dñs ut liga
 rem testimoniu in iudeis & legem discipulis eius tra
 derem atq; signarem quia abscondis & faciem suā
 ad domo iacob; Ideo praesto labor eū. & expectabo
 dñm meū. & non solum ego sed & pueri quos mihi dedit
 dñs; Alii uidelicet prophetae & filii prophetarum
 qui non ex uoluntate carnis & sanguinis sed ex dō na
 ti sunt; De quibus aptr loquebatur; Filiol mei quos
 iterum par turio donec formetur xps in nobis;
 Isti aut pueri id est prophetae in signa datus sunt & impe
 tentia israeli iuxta illud quod in hiezechiel legimus;
 Etenim ezechiel uobis in signū; In zacharia quoque
 scī uiri prophetarū qui discipuli. τειρατο κκο ποι.
 Id est portenta signorumq; factores appellantur. eo
 quod semper prophetae in signum precesserint futuroq;
 Hoc inter im iuxta litterā. ceterum beatus apostolus
 in epistola sua quae ad haebreos scribitur docet. Licet
 eam latina consuetudo inter canonicas scripturas
 non recipiat; Hoc testimoniu ex persona debere in
 tellegi dñi saluatoris; quā obrem non erubescet fr̄s
 eos uocare dicens; Adnunciabo nom̄ tuū fratribus
 meis in media ecclesia laudabo te; Et iterū ego

ero confidens meum. Errursum ecce ego & pueri mei
quos dedisti mihi dñs. quia ergo pueri communicauerunt
sanguini & carni. & ipse similiter participat factus
est earundem passionum; Quomodo autē isti pueri
insignum fuerunt atq; portentū sapientiae seculi
& superbiae iudeorū. idem apostolus docet quae legis
se dicit dñm saluatorem stulta mundi & infirma
ut confunderet sapientes. & fortia. Unde & apostolus
saluator uiebat; Nisi conuersi fueritis quasi unus
de pueris non intrabitis regnū caelorum. Puer autē
efficitur noui euangelii predicator; Quae ponit
ueterem hominem qui corrumpitur. in desideris
seductionis. & induitōr nouo qui renouatur in cog
nitionem iuxta imaginem creatoris; Habitare autē
dñm exercituum in montem sion. idē apostolus scri
bit. & accessistis ad montē sion. & ad ciuitatem di
uinitatis hierusalem; Unde miror quendam nos
trorū pueros istos duos isaias filios intellegere
quos de prophētia sae mulieris conceptione genuerunt;
Iasub. uidelicet & emmanubel quorum prior in abie
ctione prioris populi. sequens in adsumptione gena
um praecesserit. quod qui recipit consequentia & os
prophētam uere meretricem uxorem habuisse firma
uit; Et cum dixerint ad uos querite aphytonibus
& ad uinis qui stridunt in incantationibus suis; Nūquid
non populus ad dō suo requirit puiuis a mortuis ad
legem magis & ad testimonium quod si non dixerint

iuxta uerbum hoc non est erit matutina lux; Et tran-
 sivit per eam conuersus & esuriam; Et tunc esurient iras
 & maledixit regi suo & suspiciens sursum & ad terram
 intuebitur; Et ecce tribulatio & tenebrae dissolu-
 tio. angustia & aligo persequens. & non poterit
 auolare angustia sua; Isaias prophetae uox est ut
 uide estimant. ecce ego & pueri quos mihi dedit dñs
 in signum & in portentum israhel; Et haec quae di-
 cuntur. ipse addisapulos suos credendus est dicere
 cum dixerint inquit ad uos gentes & populi de quibus
 supra lectum est. Infirmamini populi & in uimini
 quid prophetae uultis audire; Quid isaias uerbis
 deprimini & illum deputatis quae uentura sunt nosse.
 Quae magis a phittonibus. & ad uinis qui stridunt
 in incantationibus suis. pro quibus Lxx. interpretati
 sunt qui de terra loquuntur quid de uentre clamant.
 omnis enim qui de terra est de terra loquitur; Et tunc
 dñs uenter est & gloria in confusione eius de uentre
 clamare credendus est; Vos respondete eis & dici-
 te numquid non populus ad dñm suo requirit prouisus
 a mortuis; Si uos inquit prouisus estis idolorum
 uestrorum non enim unum sed plures habetis deos eos
 consulatis quod deos arbitramini & a mortuis siue
 mortuorum hominum simulacris deum ueritatis quae-
 ritis. Quanto magis nos dñm nostrum per prophetas
 audire debemus; Docet ergo discipulos & infert
 ad legem magis & ad testimonium fidei aliquo inquit

dubitatis scire scripturam; Gentes quas dominus
deus tuus disperdet a facie tua et somnia audi-
unt et diuinos; tibi autem nonna tradidit dominus deus tuus
prophetam uobis suscitabit dominus deus uester de fratribus
uestris sicut me. illum audistis. unde si uultis nosse
quae dubia sunt magis uos legi et testamento tradite
scripturarum; Quod si non fuerit uestra congrega-
tio uerbum domini quaerere non habebit lucem ue-
ritatis. sed uersabitur in tenebris. quae
lux pertransiit eam. Hoc est congregacione uestra
sive terram et conruetis et furis. et cum esuri-
eritis irascimini. secundum illud quod scriptum est;
Et cum fuerint saturati murmurabunt; Et maledice-
tis deo regi uero et in necessitatibus rursum aspicient
in caelum. et in terram deorsum et ecce tribulatio
et tenebrae dissolutio genuum. et mentis angustia
et caligo oculorum et non poteritis erui de angustia.
Hoc iuxta hebreos ceterum ut supra diximus si per-
sona christi est dicentis ecce ego et pueri quos mihi de-
dit deus. et iam haec ipse loquitur ad apostolos ad cre-
dentes et gentibus quia eius euangelium receperunt
fideliter inquit patres uestri quos relinquistis.
Quae quaestauerat dominis suis et quid et erralo-
cuntur quod in euocatione animarum magister
facere pollicentur. et cetera maleficarum ar-
cium genera. hoc scire debetis quod una quaeque
gens proprios consulat deos et de uocet salute

mortuos sciscitear; **V**obis autem in auxilium legem de-
 dit deus ut possitis dicere non est talis ethnicorum
 diuinitas quicultores suos sepe decipiunt; Sicut
 nostra quae absque ullo munere proferatur ex lege unde
 interpretati sunt. **Lxx.** non sicut uerbum hoc
 pro quo non est dare munera. gratis enim inquit acce-
 pitas gratis date; **V**enit autem super incredulos fames
 durissima non fames panis sicut aquae sed fames
 audiendi sermonem dei; **E**t cum esurieritis contrastabi-
 mini & maledictis principi uero & patris traditioni-
 bus. hoc est diabolo. antiquisque erroribus hoc
 autem ad eos loquitur qui famem passi fuerint uerita-
 tis & suscipient in caelum sursum & erunt in te-
 nebris & in tribulatione ut non uideant usque
 ad tempus donec & ipsi ad dominum uertantur. **Lxx.**
 explanationem loca ista desiderant sed parcamus
 librorum magnitudini. ut tollamus fastidium
 lectori. haec uixta. **Lxx.** trans lationem ex parte
 perstrinximus quae implerisq. dissonat ab hebreo.
Ceterum nazareni locum istum ita edisserunt;
Cum dixerint ad uos scribae & pharisei ut eos audiat
 qui omnia uentris causa faciunt. & in morem mago-
 rum stridunt in incantationibus suis ut uos deci-
 piant; **H**oc est respondere debitas non mirum si uos
 uas traditiones sequamini cum una quaeque gens
 sua consulat idola. ergo & nos a uobis mortui
 uis deum uentibus consulere non debemus. magis deus

nobis legem dedit. & testimonia scripturarum. que
si sequi nolueritis. non habebitis lucem. sed semp
caligo uos opprimat. quae transiit p̄ terrā ur̄am
atq; doctrinam. ut cum decepti a uobis se in errore
p̄spexerint. & sustinere famem ueritatis. tunc con
tristentur siue irascantur & maledicant uobis. quos
quasi deos suos & reges putabant. & frustra ad caeli
terramq; respiciant. cum semp̄ in tenebris sint. &
99 non possint de uis auolare insidus. **P**rimo tem
99 pore eleuata est t̄ra zabulon. & terra neptalim
99 & nouissimo ad grauata est uia maris trans iordanen
99 galileae. Gentium populus qui ambulabat inte
99 nebris uidet lucem magnam. habitantibus in regio
99 ne umbrę mortis lux orta est eis. **LXX.** hoc pri
99 mum. bibe uelociter. fac regio zabulon. terra nep
99 talim. & reliqui qui iuxta mare estis. trans iorda
99 nen galilea. gentium populus qui ambulabat
99 in tenebris uidet lucem magnā. qui habitatis in re
99 gione umbrę mortis. lux orietur uobis. Duplice
possumus edicione. quia uulgatum est testimonium
& usurpatum ab euangelista matheo. ut uel diuer
sitas interpretationis uel similitudo noscatur. ac
primum notandum qd̄ testimonium. hoc euange
lista matheo. n̄ iuxta lxx. sed iuxta hebreos posuerit.
Dicit enī sermo euangileus. Audiens aū ih̄s quod
iohannes esset traditus. recessit in galilea. Et re
linquens nazareth. uenit & habitauit in caphar

num. que est iuxta mare in finibus zabulon. & neptalim. ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. terra zabulon & terra neptalim. uia maris trans iordanem galilea gentium populus qui sedebat in tenebris uidit lucem magna. sedenti bus in regione & umbra mortis. Lux orta est eis.

Ex eo tempore cepit ihesus predicare & docere. ad propinquauit regnum celorum. Et iohannes euangelista refert quod ihesus cum discipulis suis in chana galilee in uita tus ad nuptias. primum ibi signum fecerit. aquas uini in conuertendo. hoc fecit principium signorum ihesus in chana galilee. & manifestauit gloriam suam. & crediderunt in eum discipuli eius. Unde & in lxx. dicitur. hoc primum uelociter. fac quia terra zabulon. & terra neptalim primo christi uidere miracula ut prima piber & fidei portionem. quae prima uidetur dominum signa facientem. & iuxta hebraicum primo tempore eleuata esse dicitur onere peccatorum. quia in regionibus duarum tribuum primum saluator euangelium praedicauit. Unde & in sexagesimo psalmo dicitur. Benedicite dominum de fontibus uisus. Ibi beniamin adulescentior. paulus apostolus in mentis excessu. qui & alibi loquebatur siue mente excidimus deo. Principes zabulon. principes neptalim duces eorum. quia in his tribus fuerunt uiculi de quibus duces nostri apostoli crediderunt. iuxta scripturam machi uelociter auertentes. uenite & faciam uos piscatores hominum. statim & patrem relinquerent & nauicula.

Nonissimo autē tempore adgrauata est fides eorum plurimorum iudeorum
in terroribus permanentibus. mare autē hic lacum appellat
genesarach. qui iordane influente efficitur. in cuius
litore capharnaum & trbetias. & bethsaida. & chorozaim
sige sunt. In qua uel maxime regione dominus commora
tus est. ita ut populus qui uel sedebat. uel ambula
bat in tenebris lucem uiderit. nequaquam parua
ut aliorum prophetarum sed magnam. & eius qui in euan
gelio loquitur. Ego sum lux mundi. & qui habitant
in regione umbrę mortis. lux orta est eis. Inter
mortem & umbra mortis. hoc esse puto. quod mors
eorum est. qui cum operibus mortis ad inferos prexerunt.
A anima enim que peccauerit. ipsa moritur. Umbra
autē mortis eorum qui cum peccent. nec dum de uita
ista egressi sunt. possunt enim si uoluerint agere
penitentiam. Pro galilea gentium. aquila
DINAC. gentium. Symmachus terminos interp
tati sunt. DINAC autē tumulos intellegimus hare
narum. qui uel in litoribus. uel in ripis s. Hebrei
in christum credentes. hunc locum ita edisserunt.
Primo tempore haeduae tribus zabulon & neptali.
ab assirius captae s. & ductę in hostilem terram. & ga
lilea deserta est. quā nunc propheta dicit esse rele
uatam. eo quod peccata populi sustinere. postea
autē non solum duę tribus. sed & relique que habitant
trans iordanem. & in samaria ductę sunt in captiuitate
C hoc inquit. scriptura nunc dicit quod regio cuius

H
 populus primus ductus est in captiuitatem & ab abro
 nis seruire cepit. & quae prius in tenebris uersaba
 tur otioris ipsa primum lucem p̄dicantis uiderit
 xpi. & ex ea in uniuersas gentes sit euangelium sema
 natum. nazarei quoz opinionem supra posui hunc
 locum ita explanare conantur. adueniente xpo
 & p̄dicatione illius coruscante. prima terra zabulon
 & terra neptali scribarum & pharisaeoz est erroribus
 liberata. & grauiusimum traditione iudaicarum iugu
 excussit deceruitibus suis. postea aũ p̄ euangelium aposto
 li pauli. qui nouissimus omnium apostolorum fuit. & in
 grauius est id est multiplicata p̄dicatio. & inter terminos
 gentium & uiam uniuersarum xpi euangelium splen
 dit. deniq; omnis qui ante ambulabat. uel sedebat
 in tenebris. & in idolatrie ac mortis uinculis tenebat
 clarum euangelii lumen aspexit. **M**ultiplicasti gen
 tem. non magnificasti letitiam. letabuntur coram te
 sicut letantur in messe sic exultant quando diuidunt spolia.
 Jugum enĩ oneris eius & uirga humeri illius & sceptrũ ex
 actoris eius superasti sic in die maziam. quia omnis uo
 lenta p̄datio cum tumultu & uestim̄tum mixtum san
 guine erit in combustione & carbis ignis. Lxx. plurimã
 partẽ populi deduxisti in letitia tua & letabuntur in
 conspectu tuo sicut letari solent in messe. & sicut hu
 qui diuidunt spolia quia ablatũ est iugũ quod sup̄
 ipsos erat positũ & uirga decollo eoz. uirga enim
 exactoz dissipabitur. sic in die maziam. quia omne

stolam congregatam dolo & uestimentū commutationis
restituent. & cupient igne esse combusti. In obscuris lo-
cis utramq; editionē ponimus. ut quantum ad ceteras edi-
tionibus. & ab hebraica ueritate distat uulgata editio
diligens lector agnoscat. ad lucem ipsam que apparuit
populo in tenebris constituto. id est ad dñm saluatorem
fit apostropha. & dicitur ad eum. multiplicasti gentes.
hoc est replesti om̄s noticia tui. sed non magnificasti
laxitā. iuxta quod apostolus merorem sibi esse dicit
propter fratres suos qui sunt israelite. & iona
contristatur quod ita saluati sint nuntiati. ut eu-
curbita siue ciccion aruerit. & ipse dñs loquitur
in euangelio. Non ueni nisi ad uos predicat domus isrl.
& in passione. pater inquit si fieri potest. transeat a me
calix iste. Qui locus hunc sensum habet. si potest fieri
ut sine interitu iudeorum credat gentium multitudine.
passionem recusato. si uero illi excecandis. ut om̄s gentes
uideant. fiat uoluntas tua. Cum ergo xps ad uene-
rit & xpianorum gens de uniuersis gentibus fuerit con-
gregata. tunc lætabuntur apostoli. sic messores
lætant in messe. de quibus dñs loquebat. Messis qui-
dem multa operarii autem pauci. & sic exultant uic-
tores qui captam diuidunt predam. Cum enim
fortis captus fuerit & ligatus omnis domus eius
diripiatur & diuiduntur spolia. tu autem dñe atq;
saluator iugum oneris eius hoc est diaboli qui prius
exultabat in mundo. qui cunctis gentibus imperabat

—||| K |||—

qui grauiſſimo ſeruitutis iugo colla omnium deprimebat.
 & virgā qua percutebat uniuſos. & peccata ſibi quaſi quod
 dam tributū reddere compellebat. detraxiſti de hūme
 riſ eoſ. & tibi liberatoſ ſeruire feciſti. abſq; ullo exer
 citu abſq; effuſione ſanguinis in abſcondita manu ſic
 quondā ſub gedeone populi iſti de machianitiſ uicto
 riā p̄buiſti. quomodo enī uestiſ que humano ſanguine
 cruentata ē. Lauari n̄ poteſt. ſed infecta ſanguine igne
 conburitur. ut macule cum uestim̄to foedi cruoriſ in
 terant. ſic diaboli uolenta p̄datio & tumultuſ ac
 turbæ quibuſ humanū ſibi ſubiecerat genus zehen
 ne ignib; deputate ſunt. Lxx. non om̄iſ ſed partem
 quondam populi crechidiſſe ſignificant. licet p̄ eo quod
 illi dixerunt. deduxiſti in l̄c̄tia. Alii interpretatiſ
 magnificiſti. & cum uireliquiſ eundem ſenſum teneant.
 adiciunt redditurum ideſt diabolū. quo ſcilicet om̄i
 neſ animas quaſ di auxilio denudauerat cum ornām̄
 tiſ priſtiniſ redditurus ſit. non ſolū ipſe ſed & ſatel
 litiſ eiſ demones quibuſ ſuoptio daretur. magiſ eli
 gant perire flāmiſ quā p̄dam p̄dere.
 ¶ **A**ruulus enim natus eſt nobiſ filiuſ datus eſt nobiſ.
 & factuſ eſt principatuſ ſup humerū eiſ. & uocabitur
 nom̄ eiſ admirabiliſ conſiliariuſ. Dſ fortiſ pater
 futuri ſeti. princepſ paciſ. multiplicabitur eiſ
 imperium. & paciſ non erit finiſ. Sup ſolum d̄t & ſup
 regnum eiſ. ut confirmet illud & conroboret in iudi
 cio & iuſticia. A modo & uſq; in ſempiternum
 dolam congregatā dolo & uestim̄tum conmutatū eum

22. zelus dñi exercituum faciat hoc. LXX. quia paruulus
23. natus est nobis filius cuius principatus factus est nobis
24. cuius principatus factus est sup humerum eius & uoca
25. bitur nom̄ ei magni consilii nuncius. Adducā enim
26. pacem sup principes & sanitate ei magnus principa
27. tus illius. & pacis non erit terminus. Sup thronū dñi
28. & regnum ei ut corrigat illud & auxiliatur in iudicio
29. & iustitia. ex hoc nunc & usq; in sc̄m. zelus dñi sabaoth
30. faciat hec. Ideo diabolus. & omnis ei uolenta p̄datio
31. qua humanū oppresserat genus. & sanguinē sanguinum
32. cūerat erit in combustionem & erit ignis aēni. quia na
33. tus nobis de uirgine puer de qua supradictū est. ante quā
34. sciat puer rep̄bare malum & eligere bonum. & postea ange
35. latione p̄ph̄asit ante quam sciat puer uocare patrem
36. suū & matrem suā. Iste igit̄ puer qui natus de uirgine ap
37. pellatur emmanuel. id est nobiscū d̄s. & de p̄ph̄e idē hoc est
38. de sp̄u sc̄o generatus nuncupatus est. ad cetera spolia de rabe
39. re festina p̄dari. nunc multis nominib; appellatur.
40. & licet ex eo qd sup̄ dixerat emmanuel. id nobiscū d̄s.
41. dñm illum esse monstrauerit. uel p̄ humerū eius. tamen
42. hunc dicit factū illius principatū sup humerum eius. uel
43. qd cruce suā ipse portauerit. uel p̄ humerū ostendens
44. brachiū fortitudinē eodē uia dicente. Reuelabit dñs
45. d̄s brachiū sc̄m suū omnib; gentib;. & rursum. Dñe quis
46. credidit auditui nr̄o. & brachiū dñi cui reuelatum est
47. uocabitur ergo potest duo nomina sex alius nominibus
48. admirabilis consiliarius. D̄s fortis pat̄ futuri seculi.

princeps pacis. Non enim ut pleriq; putant. bina iungenda
 sunt nomina. ut legamus. admirabilis consiliarius. & sur-
 sum. ds fortis. Sed admirabilis legendu est separatim. qd
 hebraice dicitur. phele. & consiliarius seorsum. qui lingua
 eoz appellatur. ioes. & ds separatim qui hebraice hel
 dicitur. Deniq; in consequentib; ubi legi mus. Ties
 enim ds & nesciebamus. Literu ego su ds. & non est
 alius pter me. & multa huiusmodi. pro quod in latino dicit
 ds. in hebraico hel. Scriptu e. quodq; sequit fortis hebraice
 gibbor appellatur. Unde & in eo loco ubi idem pphsa com-
 morat. et unit confidentes sup do suo isrl. in uertate. & qd
 residuu est. iacob sup do forti. p do forti in hebreo scrip-
 tum habet hel. gibbor. pat au futuri sdi. & resurrexerunt
 qd in ira uocatione complectur. & principem pacis qui locutus
 est ad apostolos. Pace mea do uobis. pacem meam relinquo
 uobis. Non dubitaui quia pace nram. iuxta apostolu paulu
 legerit saluatore. qua nomina maestate pteritus. Lxx
 reor. n esse ausos. de puero dicere. qd ap te ds appellandus
 sit. & cetera. Sed p his sex nominib; potuisse. qd in hebraico
 n habetur. magni consilii angelu. & adduca pace sup prin-
 cipe. & sanitate eius. qd hunc nubi sensum habere uideatur.
 magni consilii angelus est qui nunciavit nob abiciendum
 p tempore isrl. & gentes ee saluandas deditq; pace prin-
 cipib; suis apostolis. & apostolicis uir is. & sanitate dogmatis
 suoz credentib; dereliquit. quod au sequit. multiplica-
 bitur eius imperiu. & pacis non erit finis. pro quo Lxx
 transtulerunt. Magnus principatus scire debent qd hebraicu